ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3543 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1883 Ն. Տ. 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1883

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

40 ՓԱՐԱՅ — 40 ՓԱՐԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին.	Կ. Պոլսոյ համար	10	Մէճիտ
»	Գաւառաց	12	»
Վեցամսեայ	Կ. Պոլսոյ	5 1/2	»
»	Գաւառաց	6 1/2	»
Եռամսեայ	Կ. Պոլսոյ	3	»

Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա։
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 զրշ. երկու անգամի համար 2 զրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լլայ։

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ծախքը յօդուածագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաշա եօգուշը, Շարք Զարչըսը Թիւ 37 Մասիսի գրասենեակը։

Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զատուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն [illegible]

Կ. ՊՈԼԻՍ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԽՈՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ. Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշային և արտաքին գործոց նախարար Բարձր. Արիֆի փաշային հետ։

—

Թուրքերէն լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Լիվգաֆի նախարար Քեամիլ փաշա, ելմտական գործոց նախարար Միւնիր փաշա, դատական գործոց նախարար Ասիմ փաշա, Մաքսատանց վերատեսուչ Նուրի էֆէնտի և ելմտական նախարարութեան վարչական խորհրդոյն երկու անդամներն երէկ Բ. Դուռը գումարուելով ընդհանուր ելմտացոյցը քններ են։

—

Կը ծանուցուի թէ վերջին Թուրքօ-Ռուսական պատերազմէն մնացեալ Ռուս հպատակաց տրուելիք հատուցմանց վճարումն արտօնող կայսերական հրամանագիրը նախընթաց օրն ելեր է։

Այս կարեւոր խնդրոյն կարգադրումը՝ 1877ի մեծ պատերազմին պատճառաւ Բ. Դրան և Ռուսիոյ կառավարութեան միջեւ առկախ մնացած բոլոր խնդիրները կը փակէ։

—

Խմբըրն Լըքսբրէս կը ծանուցանէ թէ Գերմանիա փափաք յայտներ է Բ. Դրան, որպէս զի Գերմանական վաճառներն ևս ըստ արժէքին 0/0ին 8 մաքսատուրք վճարեն, ինչպէս Անգլիական և Իտալական վաճառներն արդէն սկսած են վճարել։ Բ. Դուռն նկատողութեան առեր է Գերմանիոյ սոյն փափաքն։

—

Գաղթականաց յանձնախումբը կը ծանուցանէ թէ վեհ. Սուլթանն իմանալով որ Պրուսայի նահանգին մէջ Քրմասթի գաւառակին Տէմիրլի գիւղին մէջ հրդեհ ծագելով 33 տուն այրած և 170 մարդիկ թշուառութեան մատնուած են, հրաման ըրեր է որ իւր անձնական գանձէն 10 ական ոսկի տրուի իւրաքանչիւր տան։

—

Ժուրնալ տը Քոնսթանթինօբլ կ՚իմանայ թէ ելմտական նախարարութիւնն՝ յառաջիկայ տարւոյ ուշխարաց տուրքը գրաւ տալով 100,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը կընքելու վրայ է Օսմ. կայս. Պանքային հետ։

—

Թերճէմանի Հագիգաթ կ՚ըսէ թէ Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նելիտոֆ Բերդրապուրկէն ընդունած հրահանգաց համեմատ երէկ Բ. Դուռն երթալով՝ ծանուցեր է արտաքին գործոց նախարար Բարձր. Արիֆի փաշայի թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնն իւր հաւանութիւնը տուած է Բալթէնթայի տրոց գործադրման։

—

Խմբըրն Լըքսբրէս կ՚ըսէ թէ Բրիտանիոյ բորակի հանքերուն նկատմամբ կեցած դժուարութիւնք հարթուելու վրայ են։

—

Երէկ վառնայի շոգենաւով մայրաքաղաքս հասան Պլեճիոյ ներքին գործոց և հանրօգուտ շինութեանց նախարարք և ուրիշ նշանաւոր անձինք, որոց մէջ կը գտնուին գըլխաւորաբար Ֆրանսացի հաշակաւոր Դիրագէտ և վիպասան Պ. Էտմոն Աբու և Թայմզ լրագրոյ փարիզի հանրաւանօթ թղթակից Պ. Պլովից։

Պ. Պլովից ծագմամբ Հրեայ է և քաղաքական գործոց վրայ իւր գըրած նշանաւոր յօդուածներուն պատճառաւ «Թագաւոր Թղթակցաց» տիտղոսն ստացած է։

Փարիզի Օսմ. դեսպանատան Ա. քարտուղար Միսաք էֆէնտի եւս մայրաքաղաքս եկած է նոյն շոգենաւով։

—

Պրուսայի կուսակալ Իզզէթ փաշա՝ ներքին գործոց նախարարութեան ուղղեալ հեռագրով մը կը հերքէ Սթամպուլ լրագրին տուած այն լուրը թէ աւազակութիւնն աւելցած է Պրուսայի նահանգին մէջ և թէ աւազակախումբ մը՝ Պրուսայէն 12 ժամ հեռի, 148 մարդէ բաղկացեալ կարաւան մը կողոպտած էր։

—

Մօնիթէօր Օրիանթալ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ նախընթաց օրն ելմտական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ցաւալի դէպքեր պատահերն։ Խլամ կանայք Գուրպան Պայրամի առթիւ ամսական առնլու համար մեծ բազմութեամբ հոն գումարուեր և մեծ աղմուկ յարուցեր են։ Ասոնցմէ ոմանք տեսնելով որ իրենց ամսականները չեն տըրուիր, յարձակումներ ըրեր են գանձապետին վրայ՝ քիչօններ տեղալով։ Ոմանք ալ մինչեւ իսկ համարձակեր են երկու անգամ կառքէն վար առնուլ ելմտական նախարարն, որ դժուարաւ կրցեր է ինքզինք ազատել կանանց ձեռքէն։

—

Պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ Պաղտատի նահանգին մէջ խոլերա գիրը տարապայման կերպիւ աւելցած լինելով, մինչեւ ապրիլ յիշեալ նահանգէն իւղ դուրս հանելն խստիւ արգիլուած է։

—

Անգլիական լրագիրք Շգոտրտջէն հոկտ. 2 թուով հեռագիր մը կը հրատարակեն, ծանուցանող թէ անծանօթ մարդ մը հրացէն պարպեր է Անգլիական հիւպատոս Պ. Կրինի վրայ, որ Շգոտրայի շրջակայներն որսորդութեան ելած էր։ Բարեբաղդաբար գնտակը վրիպեր է իւր նպատակէն. չարագործն յաջողեր է փախչիլ։

—

Սթամպուլ կը ծանուցանէ թէ Հրէից խախամապետը չարշթուս մէջ Մեծ Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի ուշադրութեան պիտի ներկայէ Հրեայ հասարակութեան գործոց տխուր վիճակն և քանի մը մեքէնայից հրէից ապօրէն ընթացքն, որք իրենց անձնական շահուց կամ ոխակալութեանց կը զոհեն Հրեայ հասարակութեան շահերը։

—

Խմբըրն Լըքսբրէս կը ծանուցանէ թէ նախընթաց օրը Գասըմփաշի մէջ քանի մը գործաւորք գետին մը մաքրած ժամանակ պատ մը փլչելով, երեքը վիրաւորեալ ներքեւ մընացեր և ծանր վէրքեր առեր են։ Դիտելի է թէ, կը յարէ յիշեալ լրագիրը, Գասըմփաշի թաղապետութեան ճարտարապետն՝ այս դէպքէն պատահելէն առաջ՝ յայտարարած էր թէ վերոյիշեալ պատըն հաստատուն վիճակի մէջ էր։

—

Վիէննայէն կը հեռագրեն առ Ցէյլի Նիւս.

«Բանի մ՚ ամսոյ ձերբակալեցան Բեդրապուրկի մէջ։ Զինուց, վառօդի, ռումբի, ուժանակի և ամեն տեսակ տպագրական նիւթոց մեծ մթերանոց մը գտնուած է Խարքոֆի մէջ։ Բեդրապուրկի մօտ Քոլբինոյի մէջ եւս ուժանակի գործարան մը գտնուած է և 138 անձինք ձերբակալուած և Գօզոս Պեսարաբի բերդը ղրկուած են։ Սիմպրսքի մէջ թնդանօթաձիգ սպայ մը ձերբակալուած է, գիւղացւոց մէջ յեղափոխութիւն քարոզած լինելուն համար»։

—

Անցեալ օր ծանուցինք թէ Աւստրիոյ առեւտրական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ժողով մը գումարուած էր մայրաքաղաքիս և եւրոպական մայրաքաղաքաց միջեւ կազմուորեալ Թրէն-Լիւքս կոչուած արագ երթեւեկութեան ուղեցոյցին մէջ փոփոխութիւններ մըտցունելու և Պոլսոյ վաճառականաց օրինաւոր գանգատներուն գոհացում տալու համար։ Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ ժողովն ամբողջապէս ընդունած է մեր արդէն հրատարակած ուղեցոյցն, այնպէս որ երթեւեկութեանց օրերն հետեւեալ կերպիւ որոշուած են.

Մեկնում փարիզէն, կիրակի և հինգշաբթի.

Մեկնում վիէննայէն, երկուշաբթի և ուրբաթ.

Ժամանում ի Պոլիս, հինգշաբթի և երկուշաբթի.

Մեկնում Կ. Պոլսէն, շաբաթ և երկուշաբթի.

Մեկնում վիէննայէն, երկուշաբթի և հինգշաբթի.

Ժամանում ի փարիզ, երեքշաբթի և ուրբաթ։

Ըստ այսմ վառնայի Թղթատար շոգենաւը շաբաթ և երկուշաբթի օրերը կէս օրէն երկու ժամ յետոյ պիտի մեկնի և երկուշաբթի ու հինգշաբթի օրերն ալ առաւօտեան ժամ եօթնին պիտի հասնի աստ։ Այս ուղեցոյց յառաջիկայ շաբաթ օրը հոկտ. 1/13, գործադրել պիտի ըսկըսի։

—

Պէյրութէն հոկտ. 10 թուով Անգլիական լրագրաց ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պէյրութի Ֆրանսական ընդհ. հիւպատոսը վերջին օրերս պտոյտ մ՚ըրեր է Լիբանանու Տրիպօլիսի գաւառաց մէջ և այժմ Մարոնիներու գաւառը կը գտնուի եղեր։ Հիւպատոսըն իւր ուղեւորութեան ժամանակ յայտ սիրալիր ընդունելութիւն գըտեր և Ֆրանսական ազդեցութիւնը մեծապէս աւելցուցեր է Սուրիոյ մէջ։ Հեռագիրը կը յարէ թէ Լիբանանու բնակչաց մեծամասնութիւնը ցաւ կը յայտնէ Ռիւսթէմ փաշայի մեկնելուն վրայ։

—

Կը հաւաստեն թէ Նաֆիզեան էֆէնտի ծրագիր մը ներկայելով Բ. Դրան՝ Այվալըքէն Գրգաղաճ և մինչեւ Պալըքէսէր երկաթուղի մը շինելու արտօնութիւն խնդրեր է։

—

Մէհմէտ անուն խլամ գաղթական մը չորս տարի առաջ Դարդանէլի մէջ Հրեայ մ՚և երկու գաղթական սպաննած և բանտելով տեղւոյն բանտը դրուած էր։ Սակայն վերջերս յաջողելով փախչիլ, Նէյպզէի շրջակայները գնացած և անդ աւազակախումբ մը կազմաւորելով ասպատակութիւններ ընել սկսած էր։ Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ յիշեալ չարագործը քանի մ՚օր առաջ բռնուած է հիւանդ վիճակի մէջ և կեդրոնական բանտին հիւանդանոցը դրուած։

—

Նախընթաց օրն առագաստանաւ մը Սիրքէճիի նաւամատոյցին առջեւ նաւակի մը զարնուելով, այս վերջինն ընկղմեցաւ և մէջը գտնուող 9 մարդիկ ծովը թափելով մին խեղդուեցաւ։

—

Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ Բէյրայի Աղահամամի թաղին մէջ սարսափելի ոճիր մը գործուած է։ Նոյն թաղը բնակեալ Հայ կնոջ մը տանը դուռը քանի մ՚օրէ ի վեր բացուած չլինելուն համար կասկածներ ծագելով, յիշեալ կնոջ որդին, որ կը թուի թէ ուրիշ մըքով կը բնակէր, պատուհանէն ներս կը մտնէ և իւր մայրը խեղդուած կը գտնէ ճեմիշին մէջ. տղայն անմիջապէս իրողութիւնն իմաց կուտայ ոստիկանութեան, ըսելով թէ իւր Թադէոս անուն եղբայրն ու Էֆթիկ անուն քոյրն են այս ոճրին հեղինակներն։ Ոստիկանութիւնն անմիջապէս անդ հասնելով՝ կ՚ստուգէ թէ դուրսէն ներս մարդ չէր մտած և թէ քանի մը կտոր գոհարեղէնք պակսած էին տան մէջ։ Կնոջ վրայ վէրքի նշան չկար, բայց վիզին վըրայ սեւութիւն մը կը տեսնուէր։ Ոստիկանութիւնն խոկոյն քննութիւն մը բանալով ստուգեր է թէ Թադէոս քանի մ՚օր առաջ Աթէնա ուղեւորած էր և սորա քոյրն ալ ուրիշ կողմ փախած. սա Ռուսիացի Գրիգոր անուն տարփածու մ՚ունի եղեր, զոր ոստիկանութիւնը պահանջած է Ռուսիոյ հիւպատոսարանէն։

—

Կ՚ըսուի թէ Տոքթ. Վուլքովիչ Պոլսոյ Պուլղարական գործակատար պիտի անուանի փոխանակ Պ. Զանոֆի, որ հրաժարական տուած է։

—

Վառնայի Թղթաբեր շոգենաւն երէկ 351 խլամ գաղթական բերաւ մայրաքաղաքս։

—

Ֆրանսական կառավարութիւնը դատի ենթարկել սկսած է՝ Ալֆոնս թագաւորին դէմ եղած անարգական ցոյցերուն գլխաւոր հեղինակները, բայց, տարօրինակ հակադրութեամբ մը, չկրնար բան մ՚ընել այն ծայրայեղ լրագրաց դէմ, որք առաջինն եղան Սպանիոյ թագաւորը նախատելու, և հասարակ ժողովրդեան բերանը դրին այն խօսքեր, որք արտասանեցան երբ թագաւորը փարիզի հողին վրայ ոտք կոխեց. — որովհետեւ 1881 յուլիս 29 ին հաստատուած տպագրական օրէնքին 32 րդ յօդուածն այս մասին որոշ տրամադրութիւն մ՚ունի։ Այդ յօդուածի համեմատ, վեհապետաց դէմ գրուած նախատալից խօսքերու հեղինակներն արգարեւ կը պատժուին, բայց պէտք է որ նախատեալ վեհապետին դիւանագիտական ներկայացուցիչն իսկ խնդրած լինի յանցաւոր լրագրապետաց պատժումը։ Բայց Սպանիոյ դեսպան Պ. Ֆէրնան Նիւնեզ մինչեւ ցարդ այսպիսի պահանջում մ՚ըրած չլինելով, Ֆրանսացի լրագրապետք չեն կրնար դատի ենթարկել։

—

Պէլկրատէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սերպիոյ արդինախարարութիւնը բոլորովին անձնըւեր է Միլան թագաւորին։

—

Օսմ. Թղթատարական վարչութեան և Ֆրէսինէի շոգենաւական ընկերութեան միջեւ ծագած հանրածանօթ դատին նկատմամբ Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականաց պատրաստած տեղեկագիրը դատական գործոց նախարարութեան յանձնուած էր։ Վագըթ այսօր կըսէ թէ Թղթատարութեան վարչութեան փաստաբան Բէչատ էֆէնտի՝ առեւտրական ատենի գործադիր սենեկին պաշտօնատարաց ոմանց հետ՝ երէկ Ֆրանսական հիւպատոսարանն երթալով ծովային առեւտրական ատենին յառաջագոյն տուած վճռոյն գործադրումը պահանջեր է։ Այս վճիռ կը տրամադրէր որ դրամածրարներուն պարունակած գումարին 0/0 ին 30 ը դատական գործոց նախարարութեան անտուկին յանձնուի, մինչեւ որ այս նկատմամբ ծագած վէճը վերջնապէս լուծուի։ Սակայն հիւպատոսարանը պատասխաներ է թէ այս խնդիրն, որ լոկ դատական խնդիր մ՚է, «դիւանագիտական խնդիր» մ՚եղած է, և թէ՝ հետեւապէս՝ Ֆրանսական դեսպանատունն ի մօտոյ այս խնդրոյ վրայ պիտի գրէ Բ. Դրան։ Հիւպատոսարանն յարեր է միանգամայն թէ հիւպատոսարանի դատարանին որոշման համեմատ՝ 0/0 ին 30 ը վար դնելէ յետոյ մնացեալն Օսմ. Թղթատարութեան յանձնելու պատրաստ է։

—

Թայմզ լրագրոյ փարիզի Թղթակիցը տեսակցութիւն մ՚ունեցած է Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարար վէկա Արմիօ մարքիզին հետ, որ յայտարարեր է թէ իրօք՝ մասնաւոր բայց ոչ ծածուկ տեսակցութիւն մ՚ունեցած է Պիսմարք իշխանին հետ, և թէ որ և է պարտականութիւն մը յանձն չէ առած Գերմանիոյ, Աւստրիոյ կամ ուրիշ պետութեանց նկատմամբ։ Սպանիա, յարեր է, արկածախընդիր աշխարհավարութեանց չբաղձար։

—

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ

Օսմ. կայս. Պանքային Պոլսոյ և Ղալաթիոյ գրասենեակներն յառաջիկայ ուրբաթ օրը, հոկտ. 12, գոց պիտի մնան Գուրպան Պայրամի առթիւ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրներ

փարիզ 9 հոկտ.

Թանբրնոն զօրավարը պատերազմական նախարար անուանեցաւ։ (Թանբրնոն զօրավարը նոյն պաշտօնը կը վարէր հանգուցեալ Պ. Կամպէդդայի նախարարութեան մէջ։)

Սայկոնէն եկած պաշտօնական հեռագիր մը կը հաստատէ թէ իրաց վիճակը բարւոքած է ի Թոնքին, եւ թէ Սեւ Դրօշակք անուանեալ տեղացի եւ Չինացի ապստամբաց հրոսախմբերը մասամբ մեկնած են Սոնդայէն։

Լոնտրա 9 սեպտ.

Օլտհէմի մեռաքսի մանարանաց բոլոր տէրերուն կողմէ ղրկուած պատգամաւորութիւն մը վաղը պիտի ներկայանայ Լորտ Կրանվիլի, նախարարին արտաքին գործոց։ Պատգամաւորութիւնն Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ կեցող մաքսական արժի սակագնին (Թարիֆա) նպաստաւոր փառեր յառաջ բերելէն յետոյ, պիտի խնդրէ Լորտ Կրանվիլէն որպէս զի պատշաճ կերպիւ աշխատի այս միեւնոյն սակագնին պահպանութեան համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային ժողովոյ ժ. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ուրբաթ, 30 Սեպտ. ի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցի Ղալաթիոյ։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 6 ին։

Հրաւիրեալ են Ազգ. Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։

Մնամ աղօթարար
ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

27 Սեպտ. 1883

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Խնդիր կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակի (գանիվակ).

Բ. Տեղեկագիր Քննիչ Յանձնախմբի ի մասին Հ. էֆէնտի Խիլէքճեանի երեսփոխանական խնդրոյն.

Գ. Պատասխանագիր կրօնական ժողովոյ ի մասին հարցման Յ. Գալուստ էֆէնտիի.

Դ. Ընտրութիւն Ա. Ատենապետի Ազգային Ժողովոյ։

Բ. Ատենադպիր
Յ. Գ...

—

Երեկեան Խմբըրն Լըքսբրէսի մէջ կը կարդանք.

«Քաղաքիս հայկական ակմբոց մէջ յոյս կը յայտնուի թէ վեհ. Սուլթանը Գուրպան Պայրամի տօնին առթիւ կը բարեհաճի ընդհանուր ներում շնորհել կարնոյ Հայ բանտարկելոց։ Եթէ մեր տեղեկութիւնք ճիշդ են, Հայ հասարակութեան գլուխները մտադիր են իրենց այս յոյսը ներկայել կայսերական գահոյից, որպէս զի վեհ. Սուլթանը բարեհաճի այս առթիւ իւր բարձր գթութիւնն ի գործ դնել»։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային տպագրիչներէն արգոյ Պ. Արամ Աչճեան իւր Ընտանի անուն հանդիսին մէն մի թամանորդին վըրայ երեք դահեկան ընկերութեանս նուիրել խոստացած լինելով՝ կը փութամք մեր շնորհակալութիւններն յայտնել յիշեալ նուիրատուին և կը յուսամք որ ընկերութեանս օգնել փափաքող ազգայինք այս առթիւ եւս պիտի հաճին իրենց աջակցութիւնն ընծայել մեզ, սիրով և համակրութեամբ ողջունելով հրատարակում մ՚որ Հայ մամլոյն մէջ զգալի պակաս մը կը լցնէ և որ ինքնին արժանի է արդէն ամեն քաջալերութեան։

Ի դիմաց Դպր. Տիկն. Ընկ. Գործ. Ժող. Ատենադպիր Ատենապետ
Թագուհի Գ. Պողոսեան Զ. Ս. Ֆնտըքլեան
28 սեպտ. 1883

Յ. Գ. Ընտանի ընկալագրերն պիտի կրեն Հրատարակչին ստորագրութիւնն և ընկերութեանս կնիքը։

—

Նորայր Բիւզանդացւոյ Ֆրանսահայ Բառգրքին 141 և 142րդ թերթերն հրատարակեցան։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիայէն եկած նորագոյն լրոց նայելով, Ազգային Երեսփոխանական ժողովն ինչ ինչ բանաւոր միջոցներ որոշած է իշխանապետութեան մէջ Ռուսիոյ ազդեցութիւնը նուազեցնելու մտօք։ Որոշուած է նախ ջնջել Տրակոն զօրաց գունդն, և երկրորդ, զինուորական զօրութեան կրթութեան գործը բաժնել բանակին մատակարարութենէն ու վարչութենէն։ Այսպէս, Պուլկարական բանակին վարչութիւնն ոչ եւս պիտի մնայ Ռուս սպայից ձեռք, որք կրթիչներն էն Պուլկար զօրաց։ Տրակոնները ձիաւոր ոստիկանութիւն մ՚էին զինուորական դրութեամբ, և նոյն սպայից ներքեւ կը գտնուէին որք կը հրամայէին այլ և այլ զօրաբանակաց։ Երկրին ամեն կողմերէն գանգատներ կը լսուէին Տրակոն զօրագնդի դէմ։ Արդի Երեսփոխանական ժողովն իւր առաջին նըստաշրջանի մէջ միահամուռ քուէարկեց այդ զօրագնդի ջնջումն, և որոշեց որ անոր տեղը բանելիք ոստիկանական մարմինն երբեք չդըտնուի ընդ հրամանատարութեամբ զինուորական իշխանութեանց և հետեւապէս Ռուս սպայից։ Ժողովն Ելմտացոյցի մէջէն վերցուց Տրակոն գնդին յատկացեալ գումարն, և իշխանը խոստացաւ ոստիկանական հասարակ գնդի մը վերածել զայն։ Բայց Տրակոն գունդը միշտ կնցաւ, և Ռուս սպայք չաբունակեցին անոր հրամայել ինչ-

պէս կը հրամայէին կանոնաւոր բանակին ։ Ժողովն այժմ հաստատած է իւր նախորդ որոշում, գոհացում տալով Ազգին պահանջմանց ։ Բայց քուէարկեալ երկրորդ որոշումն աւելի եւս կարեւոր է ։ Այսուհետեւ բանակին համար քուէարկելի միլիոնաւոր ֆրանքներուն հաշիւը կանոնաւորապէս պիտի տրուի, երկրին օրինաց տրամադրութեան համաձայն ։ Այս տնօրինութեան համեմատ, Պուլկարիա գտնուող Ռուս սպայք Պուլկար զօրքը կրթելու, մարզելու պաշտօնն եւեթ պիտի ունենան, և հետեւապէս, երկրին զինուորական զօրութեան մատակարարութիւնն ու վարչութիւնը պիտի կրնան յանձնուիլ քաղաքային կամ զինուորական Պուլկարներու ձեռք, որով ճամբայ կը բացուի պատերազմական նախարարը Պուլկար մ՚ընելու, մինչ Ռուս զօրավար մը կը լինէր ցարդ։— Ու այժմ, Իշխանն և Ազգային Ժողովն համաձայնութեամբ կը գործեն ։ Իշխանն, որ Ազգային Ժողովոյ իշխանութիւնը փճացնելու համար բաւական ջանքեր ըրաւ, և պահ մը դիկտատորական արտօնութիւններ վերագրեց ինքն իրեն, առանց որ և է յաջողութիւն գտնելու, զգացեր է թէ Պուլկարիան կառավարելու և Ազգը գոհ ընելու միակ միջոցն է վստահիլ Ազգին և անոր ընտրած Երեսփոխանական ժողովոյ ։ Իշխանին ցոյց տուած հաշտարար ոգին լաւ տպաւորութիւն ըրեր է Երեսփոխանաց վրայ եւս, որք իրենց կուսակցական կիրքերն ու վէճերը մոռցած լինել կը թուին, և ըստ կարի զիրար հասկընալով կը գործեն, որով Ազգային Ժողովոյ Նիստերն ալ բաւական հանդարտ և բարեկարգ կ՚անցնին, մինչդեռ երբ Աղեքսանդր Իշխանն և իւր հին վարչութիւն, ուր ռուսական և պահպանողական տարրեր զօրաւոր էին, փորձեր կը փորձէին խորհրդարանական դրութիւնը կերպիւ իւիք բառնալու զայն «աւելորդ» համարելով «Պուլկարաց պէս խակ և անպատրաստ ազգի մը» համար, երկրին մէջ իրարու հակառակ կուսակցութեանց յուզումներն ու ցոյցերն օրուան խնդիր դարձած էին, ինչպէս քաջ կը յիշուի, ըստ որում շատ ժամանակի գործ չէ այս ։ Ազգային Ժողովն այժմ կանոնաւորապէս կը շարունակէ իւր նիստեր . և թէպէտ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը, զոր Ազատականք պահանջած էին, դեռ չէ կատարուած, բայց ըստ երեւոյթին, Իշխանն և Նախարարութիւնն, որ փոխուած և առաւելապէս Ազատական տարրերէ բաղկացած է, ո՛չ եւս կը տածեն առջի խորհուրդն՝ Ազգային Ժողովոյ Նիստերը քիչցնելու մասին, նուազեցնելով և սահմանափակելով անոր իրաւասութեան վերաբերեալ խնդիրներն, ինչպէս պահ մը ծանուցուեցաւ թէ Աղեքսանդր Իշխանն և իւր պահպանողական նախարարութիւն, Պուլկար երեւելեաց մէկ մասին հետ համաձայնութեամբ, որոշած էին ։ Ընդհակառակն, Սոֆիայէն եկած նամակներ կը ծանուցանեն թէ Ազգային Ժողովը կը զբաղի հանրօգուտ ամեն խնդրով, բացատրութիւն և համար ստանալով երկրին վարչութեան վերաբերեալ գործոց վրայ, և որովհետեւ Իշխանին և իւր նոր Նախարարութեան կողմէ ընդդիմութիւն և արգելքներ չեն յարուցուիր Երեսփոխանական Ժողովոյ գործողութեանց դէմ, Պուլկարական խորհրդարանը կարող կը լինի օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել Պուլկար Ազգին . որովհետեւ Սահմանադրական ազգաց վրայ միօրինակապէս դիտուած երեւոյթ մ՚է որ խորհրդարաններու տնօրինութեանց արդիւնաւորման համար կարեւոր է Ազգաց Պետերուն ու Նախարարութեանց աջակցութիւնն, և որ աւելին է՝ ասոնց կողմէ տրուելիք ուղղութիւնը խորհրդարանին գործողութեանց ։ Խորհրդարանին ժամանակը խնայել՝ պարապ կամ երկրորդական խնդրովք չզբաղեցնելով զայն, կամ առիթ չտալով որ զբաղի, և տրուած որոշմանց կիրառութեան անկեղծապէս հետամուտ լինել՝ առանց օտարոտի դիտումներով զանոնք ի դերեւ հանել աշխատելու, և խորհրդարանն օգտակար գործ մը կատարելու կարող ընել՝ աւելորդ վէճերու չի բռնուելով անոր հետ, — ասոնք ամենը սովորաբար օրուան Նախարարութեան կամ գործադիր վարչութեան և անոր գլուխը բազմող սահմանադրական Իշխանին, Թագաւորին կամ Հանրապետական Նախագահին ձեռքն են, և հետեւապէս, մի մասը կը կազմեն իրենց սահմանադրական պարտաւորութեանց, որոց կատարումն յանձն առած են հանդիսաւոր երդմամբ ։

* *
*

Թայմզ լրագիրն Արեւելեան Ռումելիի տնտեսական կացութեան վրայ գրելով, կ՚ըսէ . «Արեւելեան Ռումելի ցարդ կրցաւ ապրիլ առանց պարտուց ։ Կանոնաւորապէս կը վճարէ տարեկան հարկը զոր կը պարտի Կ. Պոլսոյ, և հաւասարակշռութիւն գոյացուցած է եկամտից և ծախուց միջեւ ։ Եկամտից գումարը կը հասնի 656,000 անգլ. ոսկւոյ, յորմէ իբր երկու երրորդը կը գոյանայ ուղղակի տուրքերէ ։ Ծախուց մեծագոյն գումարն է քաղաքային զինուորութեան և ոստիկանութեան յատկացեալ գումարն, որ ամբողջ ծախուց մէկ քառորդը կը կազմէ ։ Իբր 1,663,000 արտավայր մշակութեան ներքեւ են, և կենդանեաց թիւն յոյժ մեծ է, ըստ որում կան 1,600,000 ոչխար, 191,000 եղջերաւոր անասունք, նաեւ 36,500 գոմէշ և 35,000 ձի ։ Արտածութիւնք և ներածութիւնք ի միասին կը հասնին իբր 683,000 անգլ. ոսկւոյ, և արտածութեան գլխաւոր նիւթերն են ցորեն, գինի և բրդեղէնք ։ Յիշատակութեան արժանի է որ բամպակեղէնաց արտածութիւնն երեք անգամ աւելի արժէք ունի բաղդատմամբ ներածութեանց, յորմէ կը հասկցուի թէ Արեւելեան Ռումելիի մէջ բամպակէ բանուած նիւթերու մեծ արտադրութիւն մը կայ, որ բնիկ պէտքերը գոհացնելէ զատ, արտածութեան ալ կը գործածուի ։ Այս ամեն թուանշաններէ կ՚երեւի թէ Արեւելեան Ռումելիի բնակիչք բարեկեցիկ և աշխատասէր են ։ Անոնք իրենց մօտերս ստացած ազատութենէն օգուտ կը քաղեն հարստանալու համար, և իրենց սպառածէն աւելի հարստութիւն կ՚արտադրեն ։ Հետեւաբար, ամեն տարի դրամագլուխ կը դիզեն, և խնայութեանց աւելնալուն հետ անոնց արուեստագործութիւնն ու բարեկեցութիւնն ալ պիտի աւելնան անշուշտ։ Անտարակոյս, Արեւելեան Ռումելիի բնակիչք դեռ շատ ետ են կրթութեան մասին, և հանրային կրթութեան համար եղած հանրային ծախուց գումարը ծախուց ելմտացոյցին մէկ տասներեքերորդ մասն եւեթ կը կազմէ ։ Բայց Արեւելեան Ռումելիի մէջ դպրոցներն իրենց ծախքը կը հոգան գլխաւորապէս աշակերտաց թոշակներով, և աստիճանաբար, քանի որ ժողովրդեան վիճակը բարւոքի, հանրային կրթութեան հանգամանքն ալ ընդ նմին պիտի բարւոքի հարկաւ ։»

* *
*

Անգլիական Սթէնտըրտ ազատական շաբաթաթերթն, Եւրոպիոյ մէջ Գերմանիոյ ստացած առաւելակշռութեան վրայ խորհրդածելով, կ՚ըսէ թէ ինք չհասկնար այն շողոքորթութիւն, որ ամեն կողմէ կը նուիրուի Գերմանիոյ ։ «Իրաւ է որ Գերմանիոյ գլխաւորութիւնը չէ այնչափ կեղեքիչ որչափ կրնար լինել, բայց դուրկ է այն բարձրագոյն հանգամանքէ զոր պարտէր ունենալ, և զոր կրնայինք սպասել ի նկատ առնելով Գերմանացւոց մտային զարգացութիւնը ։ Պիզմարք իշխանին կամ Գերմանիոյ մեծութեան յատկանիշն է որ, թէ և ո՛չ ոք կը հարուածի, բայց ամեն ոք կասկածի մէջ կը մնայ . և երկիւղն այն բաներու, զորս իշխանը կամ Գերմանիա կարող է ընել, պատճառ կը լինի որ Եւրոպան միացնել սկսած կապերն հետզհետէ կը լուծուին ու կը քայքային ։ Այլ եւս չիք «Եւրոպա», չիք անդիմադրելի դատարան մը, որուն ամեն ոք կարենայ բողոք բառնալ ։ Չկայ եւրոպական դատարան մը, որուն դիմէ կեղեքեալ և հարստահարեալ պետութիւն մը, կամ փոքրիկ ազգ մը, օրինակի համար Ցանեմարքա . չկայ եւրոպական արիսպագոս մը, որ միանգամայն բաւական արդարութիւն և զօրութիւն ունենայ տալու համար այնպիսի որոշումներ, որք բողոք չվերցնեն, և որոց գործադրութիւնն անմիջապէս տեղի ունենայ ։ Եւրոպիոյ բարեգործ ազդեցութիւնն ո՛չ միայն չաւելցաւ Գերմանիոյ միութեամբ, այլ դրապէս նուազեցաւ, այնպիսի պատճառներով որք պատիւ չեն բերեր գերմանական քաղաքագիտութեան ։ Եւրոպիոյ «Մեծ Պահակն», ինչպէս կ՚անուանի Պիզմարք իշխանը, չի վախնար յարձակումէ, այլ կը հըսկէ յարձակման համար . և Եւրոպիոյ մէջ յարձակման պատահականութիւնը նուազեցնելու համար՝ ապստամբական տրամադրութիւններ ունեցող ազգութեանց կ՚ըսէ թէ ինչ որ կ՚ուզեն թող ընեն այլուր ։ Իրաւ է որ 1870էն ի վեր Գերմանիա նոր աշխարհակալութիւն չըրաւ, նոր տուրքեր չդրաւ մէկու մը վրայ, և դրապէս չարիք չըրաւ մէկու մը . Իրաւ է որ ո՛չ երկիւղ ցոյց տուաւ, ո՛չ ապահովութիւն, ո՛չ ալ չափազանց ունայնամտութիւն . բայց անիրաւաբար անտես ըրաւ այն ամենամեծ պարտականութիւններ զորս իւր ստացած դիրքը պարտք կը դնէր իւր վրայ, և երբեմն իւր միութիւնը շնորհաւորող քննադատներէ այժմ սա դժնդակ հաստատումն եւեթ պիտի լսէ թէ, ինք, Գերմանիա, իւր անսահման զօրութիւնը նուազ գէշ գործածեց քան յառաջագոյն նմանօրինակ զօրութեան հասած պետութիւնները ։ Լաւ պահպանեց իւր տուն, և հոն կեցաւ, բայց ազատութիւն չտուաւ ոչ մէկ կեղեքեալ ազգի, առաջքը չառաւ ոչ մէկ չարիքի, և չհաստատեց ոչ մէկ օրէնք, որոյ հովանաւորութեան ներքեւ ազգերն ու անհատներն ազատութեամբ և խաղաղութեամբ կարենան ապրիլ ։»

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՎԿԻԱՆՈՍ

—o—

«ԲԵՐԱ» ՇՈԳԵՆԱՒ

Ճէյմս Մօսի ընկերութեան Մանչէսթըրի գործակատարն հրապուրիչ կերպիւ կը նկարագրէր մեզ «Բէրա» անուն շոգենաւուն ընդարձակութիւնն, արագընթացութիւնն, սրահին գեղեցկութիւնն, նաեւ թէ նաւուն հրամանատարն կատարեալ ճէնթըլմէն մի է, — քանզի այս եւս նկատողութեան առնելու կարեւոր կէտ մ՚է. — եւ թէ սեպտեմբեր ամսուն տարւոյն ամենէն յարմար եղանակն է ուղեւորութեան համար, թէ ծովը սովորաբար հանդարտ կը լինի մանաւանդ լուսինի լրման առթիւ ։ Այս ամենն, կը խոստովանիմ, բաւական յանկուցիչ էին, մանաւանդ ինձ համար, որ Մարսէյլի, Թրեստի, Պրինտիզիի, Վառնայի ճամբով բազմիցս ուղեւորած եմ, եւ Ատլանտեան Ովկիանոսն եւս անցնելու փառասիրութիւնը կը տածէի . ինչպէս նաեւ Տ. . . ս համար որ «բրիտանական» հպարտութեամբ Ճիպրալդարը տեսնելու փափաք կը յայտնէր ։ Ի՛նչ բան կրնար ուրեմն արգիլել զմեզ, մանաւանդ երբ բնութեան տարրեր իսկ նպաստաւոր էին ։

Եւ արդարեւ ի՛նչ հանգստութիւն, խորհելով թէ միանգամ եւեթ շոգենաւ կը մտնես, եւ սահմանեալ ժամանակէ յետոյ, քու հայրենեացդ նաւահանգիստը կը ժամանես առանց փոփոխութեան, եւ առանց որ եւ է դժուարութեան . քանզի ճամբորդութեան մէջ եթէ կայ բան մի, որ ինձ անհնարին ձանձրոյթ կը պատճառէ, այս է մէկ շոգեկառքէ ուրիշ շոգեկառք փոխադրել, անթիւ գոյքերով մէկտեղ, եթէ ունիս, եւ անկարելի է որ չունենաս՝ եթէ ընտանեօք կը ճանապարհորդես ։ Իսկ եթէ գիշերայն [illegible] ուղեւորելու պարտաւորած լինիս, եւ բաւական է ի՛նչ օրինակ անհանգստութեան կ՚ենթարկուիս երկաթուղեաց սահմանափակ սենեակներուն մէջ ։ Բաղկաթոռից մէջ շատ անգամ բոլոր գիշերն եգիպտական մոմիայի պէս մի եւ նոյն դրութեան մէջ անշարժ մնալու դատապարտուած ես ։ Սրունքդ չես համարձակիր պարզել, մի գուցէ դիմացդ նստող անձին անպատեհութիւն պատճառես ։ Բազուկդ չես համարձակիր քովդ գտնուած աթոռին վրայ տարածել, վախնալով՝ որ ուրիշ մ՚անհանգիստ չընես ։ Փորձեր կ՚ընես աչքերդ գոցելու, սակայն ինչ հանգստանալու, շոգեկառքին արագ ընթացքն, անընդհատ տատանումն և հետեւաբար պատճառած արտասովոր շառաչիւնն կ՚արգիլեն զքեզ բոլորովին։ Հեղձուցիչ, նեղիչ օդ մի կը տիրէ հոն, ծանրաշնչում կ՚զգաս, անհանգիստ կը լինիս, կը փափաքիս պատուհանը բանալ, չես համարձակիր, կարելի է ուրիշներ չհաւանին, գիշերուան ցուրտ կրնայ վնասակար լինել ։ Կը տանջուիս, կը նեղուիս, կը դժկամակիս . . . ահ, նայուածքդ պատուհանին վրայ հաստատած անհամբերութեամբ առաւօտեան լուսոյ կ՚սպասես ։ Հուսկ ուրեմն հորիզոնին վրայ ծիրանագոյն կարմրութիւն մի օրուան ծագումը կ՚աւետէ, անդէն փոքր ինչ կը շարժիս, բոլոր մարմնոյդ մէջ սաստիկ թմրութիւն մի կ՚զգաս, ջիղերդ պրկուած կը լինին, կարծես դու դուն չես ։ Եթէ հնար լինի, շոգեկառքէն դուրս պիտի ցատկես, այնչափ կը նեղանաս . . . ։ Շոգեկառքին սուլիչն յանկարծ կը չչէ, ձայն կը տայ, դու եւս կ՚ոգեւորիս, կը պատրաստուիս, եւ ահաւասիկ մի քանի վայրկեանէն կանգ կ՚առնու, կայարան մի կը հասնի, եւ շոգեկառքի պաշտօնեաները դռնակները բանալով «[illegible]»(*), կը գոչեն ։ Շոգեկառքէն արագութեամբ դուրս կը նետուիս, այն քսան վայրկեանի մէջ երեսդ կը մաքրես, կը փութաս գաւաթ մի թէյ կամ խահուէ եւ [illegible] առնուլ, եւ հազիւ հազ սկսար, անդուլ պաշտօնեայք «[illegible]» (**) կը կանչեն, ու կը պարտաւորիս վերստին օթեակդ դառնալ, եթէ ճամբորդութենէդ ետ մնալու միտում չունիս ։ Այս ամէնն յառաջադիմութիւն կ՚անուանեն, իսկ ես ստրկութիւն է, կ՚ըսեմ ։ Սուտ է որ վերջին տարիներս փոփոխութիւններ ներմուծեցան, այլ ընդհանուր գանգատը տակաւին այս է որ Եւրոպիոյ շոգեկառաց ընկերութիւններն սովորաբար իրենց շահն քան հասարակաց օգուտն եւ անդորրութիւնն՝ իրենց ուշադրութեան առարկայ ըրած են ։

Իսկ շոգենաւով ուղեւորութեան մէջ ի՛նչ զգալի տարբերութիւն, երբ ամեն հանգստութիւն կը վայելես ։ Քու առանձին սենեակդ ունիս, շոգենաւուն սրահին մէջ ուրիշներու ընկերութիւնը կը վայելես, տախտակամածին վրայ ազատաբար կը շրջիս, որոշեալ ժամերու իբրեւ ճէնթըլմէն կերակուրդ կ՚առնուս, եւ ժամանակին կը հանգստանաս ։

Ահաւասիկ այս օրինակ խորհրդածութեամբք հրապուրեալ՝ որոշեցինք Լիվըրփուլի ճամբով հայրենիք ուղեւորիլ ։ Ուստի մեր Մանչէսթըրի բարեկամներուն մնաս բարեաւ մաղթելէն յետոյ, սեպտեմբեր 17ին առաւօտ Լիվըրփուլ հասանք, եւ ուղղակի «Բէրա» շոգենաւը գացինք ։ Նաւն այնչափ բեռնաւորած էր, որ կիսով չափ

(*) . — Քսան վայրկեան դադար։
(**) . — Ի շոգեկառք, պարոններ։

ՄԱՅՏԱ
ԵՒ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

—=—

Ե.

Ազնիւ Տիկին Տիւսաբին վիպասանութեան վրայ մեր բոլոր կարծիքները, համոզումները, տպաւորութիւնները այսպէս յայտնելէն ետք, հարկ կը համարինք յայտնելու նաեւ մեր դիտողութիւններն այն յօդուածին վրայ, զոր մեր ազնիւ բարեկամ Պ. Մամուրեան հրատարակեց իր Թերթին մէջ Մայտան անկողմնապահութեամբ դատաքննած ըլլալու դիտաւորութեամբ։ Այս անկողմնապահութեան մէջ հակառակութեան և գուցէ հեղնութեան նշոյլ մը չտեսնելու համար ջանք ըրինք յիշելու թէ Ա. Մամուլ յարգի խմբագրապետը Մայտայի շնորհալի հեղինակին բարեկամաց և անոր տաղանդին վրայ գուցէ զմայլողներուն մին է ։ Այս բարեկամութեան և զմայլման զգացումը քանի որ չեն կրցած զինքը արգիլել անիրաւութեամբ խօսելու Մայտային վրայ, իր տաղանդին և անձին նըկատմամբ մեր ունեցած յարգանաց և բարեկամութեան զգացումներն ալ չպիտի կրնան զմեզ արգիլել անկեղծութեամբ քննելու իր քննաբանական յօդուածը ։ Պիտի կատարենք այս պարտքը ցաւօք սրտի, վասն զի կը փափաքէինք մեր ազնիւ բարեկամը մեզի հետ համամիտ գտնել Մայտայի արժանեաց մասին, և կը տեսնենք որ բոլորովին անհամաձայն ենք իրարու հետ ։

Պ. Մամուրեան Մայտա անունը տարօրինակ գտնելէն, և այս անկարեւոր և անօգուտ դիտողութիւնն ընելէն, չքնաղապէս հիւսուած քանի մը տողերու մէջ հեղինակին անուան, ազատ գրչին, սուր իմացականութեան, անուանի անհատականութեան և գործին հրապոյրին վրայ իր սովորական քաղաքավարութեամբ ողջախոհ կարծիքներ յայտնելէն, տպագրութեան և թղթին գեղեցկութիւնը գովելու արիութիւնը ցոյց տալէն, Մայտան «աննման վէպ մը, նորանշան յեղաշրջումի դրօշ մը» անուանելէն, անորմէ արտադրուած «մեծ շշուկը և բոմբիւնը» նշանակելէն, և վերջապէս «հարստահար կնկան, վէսալին, սիրատենչ օրիորդին, մեծամիտ պատանիին Մայտային երեւման վրայ ունեցած յոյսը, դիտաւորութիւնը, խանդը» յիշելէն ետք՝ այս վիպական երկին եզական և յանդուգն գործ մ՚ըլլալը առանց [illegible] կը հաստատէ հետեւեալ տողերուն մէջ .

«Մայտան իր տեսակին մէջ եզական և յանդուգն գործ մ՚է հայ դրականութեան նկատմամբ, ոչ միայն հեղինակութեան, ձեւին, ոճին, նիւթին և նորութեան կողմէն, այլ և ոգւոյն և բարոյականութեան կողմէն». . . . Քանի որ բանադատին պարտքն է ընթերցողին միտքը լուսաւորել բանադատուած գործին նկատմամբ, փափաքելի էր գիտնալ թէ մեր ազնիւ բարեկամն ի՛նչպէս կը գտնէ հեղինակութեան, ձեւի, ոճի, նիւթի, նորութեան, ոգւոյ և բարոյականութեան մասին Մայտային եզականութիւնը և յանդգնութիւնը, վասն զի կան դրական գործեր, ինչպէս են Պօքասի [illegible], Վոլթէրի [illegible], Զօլայի [illegible] և այլն, որք նոյնպէս միենոյն նկատմունքով յանդգնութեան և եզականութեան դրոշմը կը կրեն, և սակայն այս տեսակ գրեանց վրայ ի՛նչ կարծիք ունի մեր յարգի բարեկամը ։ Ինչ և է, ան կը հաստատէ առանց [illegible] գործին դէմ եզականութիւնը և յանդգնութիւնը, և սակայն կարծելով թէ գովեստ մը տուած և շատ առաջ գացած է իր այս շնորհումով, կը փութայ նահանջելու և իսկոյն Մայտային վրայէն յանդգնութեան և եզականութեան դրոշմը սրբելու իր յետագայ պարբերութեամբ, զոր անփոփոխ կ՚օրինակենք .

«Այս եզականութեան և յանդգնութեան արժանիքն իրաւամբ կ՚ստանայ Մայտա եթէ անպատիր հայելի մ՚է այն ընկերական վիճակին որուն մէջ ծնունդ և լոյս առած է, և որուն բարքը, սովորոյթներն ու մոլութիւնները բնիկ գոյներով կ՚արտայայտէ ։ Սոյն տեսակէտով, — ըսել կ՚ուզէ, այս թէութեամբ, — Մայտա ընկերական փայլուն վէպ մը կրնայ համարուիլ, և սակայն քննադատն այդ բարուց անհմուտ՝ կը վարանի անշուշտ վճռական կարծիք մը մէջ նետել, որպէս զի իր անգիտութիւնը չմատնուի ։»

Մենք չենք ուզեր քննել թէ այս երկրորդ պարբերութիւնը տրամաբանօրէն ո՛րքան կապակցութիւն կրնայ ունենալ առաջինին հետ, և բաւ կը համարինք հոս նշանակել երկրորդ պարբերութենէն պարզապէս մեր ըմբռնած կարծիքը, որ հետեւեալն է . Մայտա եզական և յանդուգն գործ մ՚է, եթէ անպատիր հայելի է իրեն ծնունդ տուող ընկերական վիճակին, և եթէ սոյն բարքը բնիկ գոյներով արտայայտուած են ։ Այս թէութեամբ Մայտա կրնայ փայլուն վէպ մը համարուիլ, բայց անծանօթ են մեզ անոր ծնունդ տուող ընկերական վիճակն և սոյն բարքն, սովորութիւններն և մոլութիւններ . հետեւաբար չենք կրնար ըսել թէ Մայտան եզական և յանդուգն գործ մ՚է ։ Ուրկէ կը հետեւի թէ Ա. Մամուլ խմբագրապետը Մայտայի եզականութեան և յանդգնութեան վրայ քսան տող բան գրած է՝ առանց բան մ՚ըսելու, առանց որոշ կարծիք մը յայտնելու, առանց լոյս մը տալու բանաքննութենէ լոյս սպասող ընթերցողին ։ Բայց կը սխալինք երբ կ՚ըսենք թէ մեր ազնիւ բարեկամն այս քսան տողին մէջ որոշ կարծիք մը չէ յայտնած . կը հաստատէ որոշ և մեկին կերպով թէ ինքն անծանօթ է Մայտային ծնունդ տուող ընկերական վիճակին և սոյն բարուց . և սակայն վիպասանութեան մէն մի հերոսը և հերոսուհին զարմանալի քմահաճութեամբ յատկանիշելէն ետք երբ կ՚ըսէ . «Յանցանքն հեղինակինն չէ, այլ անշուշտ մարդկային բնութեան և այն ընկերութեան որուն մէջ ծնած է . . . », մեր տաղանդաւոր բարեկամը կը մատնուի խոստովանելով նախ թէ ինքն անհմուտ չէ Մայտային ծնունդ տուող ընկերութեան և սոյն բարուց, երկրորդ թէ հեղինակն ալ այդ ընկերութեան վիճակը և սոյն բարքը, սովորոյթները, մոլութիւնները բնիկ գոյներով նկարագրած է, քանի որ կ՚ընդունի թէ Սէրս, Հէլէն, Մայտա, Տէլերան մարդկային բնութեան և ընկերութեան համապատասխանող տիպարներ են ։

Պ. Մամուրեան Մայտային հեղինակութեան, ոճին, ձեւին, ոգւոյն, բարոյականութեան և ուրիշ հանգամանաց վրայ ընդհանուր և երկդիմի կերպով այսպէս իր թուքը յայտնելէն կամ չյայտնելէն ետք, կը դիմանի խօսելու վէպին ծրագրին և անոր մէջ նկարուած պատկերին վրայ, և կ՚ըսէ թէ հեղինակն «անյայտ ճշմարտութիւններ երեւան հանելու խոստում ըրած է, ամեն ընկերային բռնութիւն և հիմնարկութիւն չանթել և աւերել սպառնացած, և Հայ կանանց միգապատ երկնից կամարին վրայ նոր օր և խաղաղութեան ծիածան աւետած է, այդպիսի բնաբան մ՚ինքնին հըռչակերտ մ՚է, [illegible] մեծ դատի մը պաշտպանութեան համար ամփոփ լուսագիծ ուրուագիր մ՚է»։

Մեր ազնիւ բարեկամին հետ մենք եւս կը խոստովանինք թէ սոյն այս բնաբանը հռչակերտ մ՚է, ամփոփ ու լուսագիծ ուրուագիր մ՚է, եթէ Մայտայի խոնարհամիտ հեղինակուհին խոստացած ըլլար անյայտ ճշմարտութիւններ երեւան հանել, բռնութիւն և հիմնարկութիւն չանթել աւերել, նոր օր և խաղաղութեան ծիածան աւետել ։ Դժբաղդաբար այդպիսի պահանջում մը մենք չկրցանք գտնել յառաջաբանին մէջ, [illegible] համեստ յառաջաբանութիւն մը, և Ա. Մամուլ ուշիմ խմբագրապետը շնորհք մ՚ըրած կ՚ըլլայ եթէ հաճի ցոյց տալու մեզ յառաջաբանին այն պարբերութիւնները, որոնց մէջ տեսած է այդպիսի պահանջմունք մը, այսինքն «ճշմարտութիւններ յայտնելու, բռնութիւն և հիմնարկութիւն չանթելու և աւերելու, նոր օր և խաղաղութեան ծիածան աւետելու» պահանջմունքը ։

Պ. Մամուրեան Մայտայի հեղինակին յառաջաբանը թերեւս անուշադրութեամբ այսպէս այլակերպելէն, անոր մէջ քմածին և ուռուցիկ ծրագիր մը գտնել կարծելէն ետք, «երկիւղ կ՚զգայ որ մի գուցէ պատկերն ծրագրին անհաւատարիմ գտնուի»։ Հարկաւ պատկերն անհաւատարիմ պիտի գտնուէր ծրագրին, քանի որ մեր ազնիւ բարեկամն է այս ծրագրին հեղինակն և ոչ թէ Տիկին Տիւսաբ ։ Ապա իր անուրանալի ազնուամտութեամբ կը փութայ յայտնելու թէ «իր այս երկիւղալի զգացումն իր աղբիւրն ունի այն բարձր համարման մէջ որով աւելնդէտ կ՚սպասէր նշմարել Տիկին Տիւսաբի իմացական կարողութեան մէկ նոր յաղթանակը»։ Չկրցանք համաձայնեցնել մեր բարեկամին այս երկիւղալի զգացումն Մայտայի հեղինակին իմացական կարողութեան վրայ ունեցած համարման հետ ։

Ապա կը շարայարէ .

«Թէ ի՛նչ աստիճան մեր երկիւղին հիմնաւոր կամ անհիմն գտուիլը բոլոր գործը աչքէ անցունելէ ետք շատ երկար կը լինի բացատրել»

Հոս եւս յայտնի և որոշ դատում մը չկայ . դժուարին է հասկնալ թէ հիմնաւո՞ր թէ անհիմն եղած է իր երկիւղը, թէև փոքր ինչ միտք յոգնեցնելով և յաջորդ պարբերութեան մը ուշադրութիւն ընելով կարելի է եզրակացնել թէ մեր տաղանդաւոր բարեկամն իր երկիւղը հիմնաւոր ցոյց տալ ուզած է ։ Սակայն շատ դիւրին էր այնպիսի երկիւղի մը չմատնուիլ և չքրտնիլ՝ եթէ [illegible] չըլլար Մայտայի հանճարեղ հեղինակին ։ Այս երկիւղին հիմնաւորութեան վրայէն անտեսանելի կերպիւ սահել կարծելէն ետք, Պ. Մամուրեան յետագայ տողերով կը բացատրէ իր երկիւղին հիմնաւորութիւնը ։

«Կանանց ազատութեան խնդիրն այնքան կնճռոտ, փափուկ և բազմակողմանի է, որ կարելի չէր պահանջել որ Մայտա այս մասին [illegible] կարենար լուծել զայն, մանաւանդ Հայ կանանց նկատմամբ որ բոլորովին տարբեր ընկերական պայմաններու մէջ կ՚ապրին, և որ տակաւին ոչ միայն ընկերային և քաղաքական, այլ և ընդհանրապէս առա-

ծովուն մէջ կը լողէր, եւ կը համարձակիմ ըսել որ «բլիմըլը» նշանաւորին անցած էր, բայց եւ այնպէս խումբ մի նաւաստիներ զբաղած էին տախտակին անհօգին հակեր համարձակներու մէջ զետեղելու։ Մեր գոյքերը ներս առին, եւ զմեզ սրահը հրաւիրելով երկու գեղեցիկ սենեակներ ցոյց տուին, որոնք իրարու կը հաղորդէին։ Սենեակիս մէջ կողմը կը գտնուէր քառն եւ չորս ինչ չ լայնութեամբ անձուկ անկողին մի, որոյ մէջ լողալու կրնար շարժիլ, միւս կողմէ խիբէխիբէ կեռասագոյն թաւիշով ծածկուած նստարան մի, մէջ տեղը լուացուելու աման եւ հայելի, ահաւասիկ ասոնք մեր ապարանքն էին։

Սրահը, ոչ այնչափ ընդարձակ, բայց արտասովոր շքեղութեամբ զարդարուած էր, սենեակներուն դռներէն զատ, որոնք մահօգանի տախտակէ էին, սրահին բոլոր շրջապատը սպիտակ մարմարեայ քարերով ծածկուած էր, որոց վրայ ոսկեզօծ ծաղիկներ գծագրեալ էին։ Քարեխտախտակներուն բաժանումներուն մէջ տեղ կլորակ մարմարեայ սիւնակներ հաստատուած էին։ Սրահի մէջ տեղի սեղանն, նստարաններն եւ աթոռներն, որոնք աստուաց թաւիշով պատած էին, մահօգանի տախտակէ էին։ Պրուսէլի ընտիր օծոց մի գետինը տարածուած էր, սրահին երկու կողմէ ոսկեզօծ ընտիր հայելիներ կախուած էին։ Մարմարեայ սպիտակ քարէ կրակարան մի, նոյնպէս մահօգանի տախտակէ դարան մի իրարու դէմ հաստատուած էին։ Այս նկարագրութիւնը կ'ընեմք քանզի հազար վեց հարիւր ոսկի ծախք եղած է սոյն սրահին համար, ինչպէս կը հաստատէր նաւուն հրամանատարը։

Արդ, ժամը 11 էր, նաւաստիներն պատրաստուեցան գործելու, հրամանատարն նաւուն բարձրաւանդին վրայ երեւցաւ, շոգենաւուն սիւնաւ մեղմիկ շարժիլ, մեծ խմամօք եւ զգուշութեամբ Տօքէն դուրս սպրդեցաւ, եւ ջէպ ի խոլանտայի ծովը սկսաւ յառաջանալ։ Օդը պարզ եւ գեղեցիկ էր, արեգակն անսովոր պայծառութեամբ կը փայլէր, ծովը խիստ հանդարտ, ուստի ամեն ինչ նպաստաւոր կ'երեւէր մեր ուղեւորութեան համար։ Բան մը միայն ինձ ներքին մըտատանջութիւն կը պատճառէր, եւ այս էր «Պիսքայի» ծոցը, որոյ վայրագ բնութեան վրայ շատ անգամ կարդացած եմ։

Սրահը մտայ տեսնելու թէ ճամբորդութեան ուրիշ ընկերներ ունէի՞նք։ Մեզի հետ ճանապարհակից մի Անգղիացուհի կար, իսկ տախտակամածին վրայ նշմարեցի արեւելեան դէմք մի, աղքատիկ հագուստով, պարկեշտ կերպարանքով, եւ յիշեցի Մանչեսթրի մեր ազգայիններու մէկուն ինձ ըսելը թէ նոյն շոգենաւուն մէջ Հայ մի եւս պիտի գտնեմ։ Քովը մօտեցայ մեղմիկ, եւ հարցուցի օտար լեզուաւ թէ ի՛նչ ազգ է։ Հայ եմ, պատասխանեց, դեղեւլով, քանզի զիս օտարական կը կարծէր։ Նա պատմեց խիստ ընտիր հայերէնով թէ Եւրոպա եկած էր արհեստ սորվելու նպատակաւ, թէ ինքն Արապկիրցի էր, թէ իւր քաղաքը Մամուսա ըսուած կտաւը կը շինեն, թէ ինքն Եւրոպա եկած էր մասնաւոր ժաքարի գործիքը գործածելն եւս սորվելու համար, թէ Նօրգչայրի գործարանի մը մէջ ժաքարի կտաւ գործեր սորվեր եւ յաջողեր է. (ժաքարի գործիքը ծաղկեայ կտաւ եւ կերպաս կը շինէ, ժաքար անուն Գաղղիացին հնարած է զայն.) եւ նոյն ժամանակ մատնանիշ ըրաւ ինձ բաւական մեծութեամբ արկղ մը, ըսելով թէ կը պարունակէր ժաքարի գործիք մը, զոր հետն Արապկիր կը տանէր հոն գործելու համար, թէ մեր երկրի զարգացումն արհեստներով եւ գիտութեամբ միայն կրնայ ձեռք բերուիլ, թէ Եւրոպա հարստացած է իւր անբաւ արհեստից եւ գիտութեանց շնորհիւ․ ․ ․ Այսպէս կը խօսէր անսխեամ հէք, այլ սրտաբուղխ Հայը։ Կանգ առի, եւ սկսայ ուրիշ ոգւով նայիլ իւր վրայ, մեր երկրին զարգացումն ու վերածնութիւնն այսպիսի խեղճ արարածէ մ'սպասել, անկարելի բան է․ ․ ․ Գլխէն ի վայր սկսայ ուշի ուշով քննել զինք. ողորմելի կերպարանք մի ունէր, կրած զգեստները խիստ հին կ'երեւէին, շապիկը մաքուր չէր, փողպատ չէր կրեր, գլխարկը տարօրինակ ձեւ մի ունէր. մէկ խօսքով ընծայելի կերպարանք մի չէր ներկայացներ, եւ այս անձը հայրենի երկրին բարգաւաճման վրայ խօսք կ'ընէր ինձ․ ․ ․ Ո՜հ, մեր Մանչեսթրի ճէնթըլմէն ազգայիններուն բերնէն այդ բառը լսած չեմ, եւ այս խեղճ Հայն իւր ժաքար գործիքով հայրենի երկրին զարգացումը ձեռք բերել կ'երազէ՜ր․ ․ ․ Հետաքրքրութիւնս հետզհետէ շարժեցաւ, իւր խօսակցութիւնէն հաճութիւն կ'զգայի, մոռցայ իւր արտաքին կերպարանքը. իւր ճակտին վրայ, իւր աչքերուն մէջ ուշիմութեան եւ հաստատամտութեան նշոյլներ կը փայլէին, լրջաբար կը խօսէր, իւր հայրենեաց ապագայ յառաջդիմութեան վրայ կը խորհէր. եւ է՞ր սակս ոչ. «ի բերանոյ մանկանց տղայոց եւ ստնտեաց հաստատեցեր զօրհնութիւն»։

Ժամը 2ին սրահի զանգակը սեղանատուն հրաւիրեց զմեզ։ Անգղիացի շոգենաւուց կերակուրներն ո՛չ այնչափ տեսակաւ, որչափ իրենց առատութեամբ կը փայլին։

Սեպտ. 18. — Գիշերը խիստ անհանգիստ էի, եւ այս առտու հիւանդ կ'զգամ զիս. սենեակս մնալու պարտաւորուած եմ։ Ծովն իւր հանդարտութիւնը կորոյս, շոգենաւը ծանրատաղտուկ կերպիւ կը տատանի։ Բ․ ․ ․

(Շարունակելի)

ԼԵԶՈՒԱՔՆՆԱԿԱՆ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

« ԱՄՆ — ԱՄՆԱՅՆ — ԱՄԷՆ »

ԲԱՌԵՐՈՒ ՎԷՃԻՆ ԱՌԹԻՒ

—o—

(Շարունակութիւն)

Այդ կատարեալ համաձայնութիւն այդքան լեզուաց, որք՝ միմեանց քոյր լինելով՝ բղխած են ի մայր աղբիւրէ, միթէ բաւական զօրաւոր փաստք չե՞ն, մեր վերոյիշեալ ենթադրութիւնն ապացուցանելու համար։

Այժմ, մեր ի յառաջագունէ իբր լոկ ենթադրութիւն ընդունածն՝ ի յետնագունէ ստուգութիւն, ճշմարտութիւն եղև։

Եւ արդ՝ կը մնայ մեզ քննել թէ ո՞րպիսի եղանակաւ տեղի ունեցած է աճումն և զարգացումն համ կամ հօմ կամ ամ արմատոց, արմատք, որք ի սկզբան՝ նման ամենայն արմատոց՝ (ինչպէս վերև յիշեցինք) նշանական բառ են, և ո՛չ սոսկ մասնիկք։

Երեք եղանակաւ յառաջ եկած է զարգացումն և աճումն։

1.) Համ փոխելով զիւր ա գիրն ի օ՝ եղած է հօմ, ապա այդ հօմ բառն սկսաւ իբրև բաղադրական մասնիկ գործածուիլ, զորօրինակ հօմ—անուն, հօմ—ասեռ ևն․ այնմհետէ անփոփոխ և անշարժ մնաց իւր ձեւն։

2.) Համ անփոփոխ մնալով՝ բարդութեանց մէջ մտաւ, զորօրինակ համ—աձայն, համ—ամիտ ևն, կամ անտի ածանցական բառք ծագեցան, զորօրինակ համ—այն։

3.) Համ կորուսանելով զիւր հ տառն, և յաւելմամբ ն մասնկի՝ եղև ածանցական բառ՝ ամն, և ապա նոր երկրորդ ածանցում մի ևս առնլով՝ յաւելմամբ այն մասնկի՝ եղև ամնայն։ իսկ ամէն սկսան գործածել բարդութեանց համար, զորօրինակ ամենագէտ, ամենաբարի ևն․ ուրեք ուրեք եւս սխալանօք առանց փոփոխման է գրոյն, որ հակառակ է բարդութեանց և ածանցմանց ընդհանուր օրինաց․ զորօրինակ ամէնիմաստ, ամէնառատ ևն։

Եւ արդ, պատկերացնենք զընթացս զարգացման և աճման ամնայն բառին։

համ
ամն |————| համայն
ամնայն
|
ամէն

իսկ ամէն (է գրով) գրութիւնն ի յետին դարս և եթ յ'երեւան եկած է՝ կամ անուշադրութեամբ հեղինակաց, և կամ, որ ճիշդն լինել թուի մեզ, ամէն ի գործածութիւնն ծագած է այն պատճառաւ, որ՝ կամելով ամնայն բառի արտաբերութիւնն հեշտագոյն առնել՝ կոկած և ամփոփած են զայն, կրճատելով զմասնիկս այն և անփոփոխ պահելով զամն ը։ Բառերն կրճատել, կոկել, զայնս աւելի հեշտապէս արտաբերելու համար, կամ առ ի խնայելն զզօրութիւն յարտասանելն, գա՛ ընդհանուր հակամիտութիւն մի է, որ բոլոր լեզուաց մէջ (ինչպէս ի մասնաւորի մեր աշխարհաբար լեզուի մէջ) առ հասարակ կը տիրէ, իբրեւ անգիտակցաբար գործող աւերիչ զօրութիւն։ «Ամենայն ինչ անդադար կը հոսի» ասած է յոյն իմաստասէր մի․ և արդարեւ լեզուն եւս յարատեւ փոփոխութեան ենթակայ է․ վասն զի՝ մինչդեռ մարդկային միտքն նովաւ և նորա օժանդակութեամբն կ'աշխատի և կը գործէ, մի և նոյն ժամանակ զայն ինքն եւս իւր գործոց առարկայ կը դարձուցանէ, կը փոփոխէ, կ'ուղղէ, կը յարդարէ զկազմուած և զյօրինուած տարրոցութեանց նորա, նորանոր զխտութիւնս և լաւագոյն ծանօթութիւնս կը ներմուծէ ի նա։

Իւրաքանչիւր լեզու անդադար աճման և անընդհատ փոփոխութեան վիճակի մէջ կը գտնուի․ կրնան տեղի ունենալ․

1.) փոփոխութիւնք հին նիւթոյ լեզուի․ և այս երկու կերպիւ․

Ա) փոփոխութիւնք արտաքին ձեւոյ բառից․

Բ) փոփոխութիւնք բովանդակութեան և նշանակութեան բառից։

2) կորուստք ի հին նիւթոյ լեզուի, և այս եւս երկու եղանակաւ․

Ա) կորուստք ամբողջ բառից․

Բ) կորուստք քերականական ձեւոց։

3.) Ծնունդ նոր նիւթոյ։

Թէպէտ լեզուն ընդ անընդհատ չար և յաջորդութիւն ուսանելոյ և ուսուցանելոյ՝ իւր գոյութեան մի աստիճանէն ի միւսն՝ իւր մի անգամ ունեցած ձեւով կ'աւանդուի և յառաջ կը տարուի յազգէ յազգ, սակայն ի միւսն ժամանակի նորա և ո՛չ ամենափոքր մասնիկն իսկ զերծ կը մնայ ի փոփոխմանէ, ի քանդիչ և ի նորոգիչ գործողութենէ և ազդեցութենէ այնոցիկ, որք զայն կ'ուսանին, կ'ուսուցանեն և կը գործածեն։ Եթէ յարմար երեւի, որ բառ մի, որ մինչեւ ցարդ որոշեալ նշանակութեամբ մի, կամ նշանակութեանց որոշեալ թուով մի և որոշ ձեւով մի կ'ուսուցուէր և ի կիր կ'արկանուէր, զայլ նշանակութիւն մի եւս ստանայ, կամ փոխանակէ զիւր գործածութիւն ընդ այլ նորագոյն կիրառութեան, և միանգամայն զիւր ձեւ փոքր ինչ կերպարանափոխէ— եթէ յարմար թըւի դա, ասացի, յայնժամ կը լինի, և ո՛չ ոք կարէ զայդ արգիլել։ Եւ եթէ նոյն բառն որ և իցէ պատճառաւ խօսողին նպատակին չը կարենայ այլ եւս ծառայել, անգործածելի կը դառնայ և կը կորուսանէ զիւր գոյութիւն։ իսկ եթէ պէտք զգացուի նորանոր միջոցաց խօսելոյ, յայնժամ կը հայթայթուին սոքա՝ այս կամ այն եղանակաւ, որ իւրաքանչիւր անգամի պարագայներէ կախեալ է։ Մարդկային բանականութեան սոյն գործողութիւնն՝ ըստ էութեան ո՛չ տարբերի յայն գործօղութենէ, որ ի յայտ գայ ի գիւտի, ի յարդարման և ի կիրառութեան այլ և այլ մեքենական գործեաց։ (Մնացեալը Գալ)

ՍՈՂՈՄՈՆ ՓՐ. Յ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

—=—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Թիֆթիկ․ — Շաբթուս վաճառեցաւ 83 հակ, այն է 38 հակ Կէբէթէ 22 ղրուշի և 45 հակ վան 13 1/2 ղրուշի հօխան։ Պատրաստ՝ 10,000 հակ. հրապարակը բոլորովին հանդարտ է․ լուրջ գնողք պակաս գիններ կ'առաջարկեն, զորս կը մերժեն վաճառատեարք։ Լաւ տեսակներն աւելի կ'ուզուին։ Մեր գիներն անշարժ կը մնան․ Պէյ-Պազար՝ 22 1/2-23 ղրուշ, Նալլը խան 21-21 1/2 ղրուշ, Կէբէաէ, Ջէրքէզ 21 1/2-22 ղրուշ, Էսկի-Շէհիր 21-21 1/2 ղրուշ, Եոզղատ, Սիվրի-Հիսար, Քէօթահիա 19-20 ղրուշ, Գասթէմունի 20-21 ղրուշ, դունտուրք 14-15 ղրուշ, ստորին տեսակը 6-7 ղրուշ, վան 13-13 1/2 ղրշ։

Մետաքս․ — Շաբթուս վաճառեցաւ 17 հակ Պուրթայիս, որոյ 10 հակը միջնակարգ 100 ղրուշի հօխան և Ըր լաւ տեսակ 112 ղրուշի հօխան (մէճիտիէ) փոխանցմամբ, 7 հակ Պուրթայիս, ստորին տեսակ, 75-76 ղրուշի (մէճիտիէ) փոխանցմամբ, 13 հակ Նուխա 37-38 1/2 ֆրանքի հօխան։ Պատրաստ 120 հակ։ Հրապարակն հանդարտ է և պատրաստին սակաւութեան հակառակ՝ գնող չկայ։ Գիներն անշարժ կը մնան։

Բուրդ․ — Շաբթուս վաճառում չկայ․ հրապարակն հանդարտ է և գիները թէպէտ անշարժ, բայց թոյլ են։ Լաւ տեսակ Գասապ պաշը 5 1/2-5 3/4 ղրուշէն 9 1/2-9 3/4 ղրուշ հօխան, միջին տեսակ Գասապ պաշը 4 7/8-8 7/8 ղրուշ, Էսկի Շէհիրի գրմա 6-6 5/8 ղրշ, Եոզղատի և Էնկիւրիի գրմա 6 1/4-6 1/2 ղրուշ հօխան։

Բամպակ․ — Տեղական սպառման համար գրեթէ 60 հակ Ադանա վաճառեցաւ 6 1/4 — 6 5/8 ղրշի հօխան ըստ տեսակին։ Հրապարակն հանդարտ է և գիներն իջնելու կը ձգտին․ Հալէպ 5 1/4 ղրշ, Ադանա ճնշուած 6 3/8 — 6 1/2 ղրշ, Ադանա չճնշուած 6 1/2 — 6 5/8 ղրշ, Զմիւռնիա ճնշուած 6 5/8 — 6 3/4 ղրշ, Զմիւռնիա չճնշուած 7—7 1/4 ղրշ։

Կանեփ․ — Շաբթուս Մարսիլիոյ համար փոխանցմամբ փոքր մաս մը վաճառեցաւ 95—97 փարայի հօխան։ Հրապարակն հանդարտ է, գիներն անշարժ կը մնան․ փոխանցմամբ 96—98 փարա, տեղական սպառման համար 2 3/4 — 3 ղրշ հօխան։

Կարպետ․ — Շաբթուս վաճառեցաւ 210 կտոր Շիրվանի «Նամազլը» ընտիր, հինը 34 ֆրանքի և նորը 40 ֆրանքի կտորը, 170 կտոր Գասապապ, նորը 25 ֆրանքի եւ հինը 34 ֆրանքի կտորը, 50 կտոր Քազակ 60 ֆրանքի կտորը, 11 կտոր Խիվա, մեծ եւ փոքր, 110 ֆրանքի կտորը։ Պատրաստ՝ 7,000 կտոր։ Հրապարակն հանդարտ է․ գնողք սակաւաթիւ են, սակայն լաւ վաճառքներն հազուագիւտ են։ Գիները թէպէտ անշարժ, բայց թոյլ են։

Ափիոն․ — Շաբթուս վաճառեցաւ 40 սնտուկ Մալաթիա, 8 սնտուկը 235 ղրուշի և 32ը 245 ղրուշի հօխան, 5 սնտուկ Նալլը—խան և 5 սնտուկ Պէյ—Պազար 160—165 ղրշի հօխան։ Պատրաստ 360 սնտուկ, որոց 8 սնտուկը միայն հին բերք է։ Հրապարակին վիճակը քիչ մը բարւոքած կ'երեւի, վասն զի հրապարակին վրայ գնողք աւելի բազմաթիւ են։ Ընտիր տեսակները կը փնտռուին, հրապարակին վրայ գտնուած պատրաստն 5 էն 10 ղրշ աւելի գնով վաճառեցաւ։ Ընտիր տեսակաց գիներն ամուր են և բարձրանալու կը միտին։ Գեղագործաց յատուկ տեսակն հանդարտ է։ Գիներն են․ — Մալաթիա 240—245 ղրշ հօխան, Սելանիկ 208—215 ղրշ, Զիլէ և Եւդոկիա 210—215 ղրշ, Պալը—Քէսէր 170—180 ղրշ, Էնկիւրիւ 170—180 ղրշ, Նալլը—խան Պէյ—Պազար

տրնին ազատութեան և հաւասարութեան իրաւունքէն և մինչեւ անգամ գաղափարէն զուրկ և հեռի են„

Այս է ահա այն պատկերը զոր Պ. Մամուրեան ուզած է գտնել չէ թէ Տիկին Տիւսարի ծրագրին այլ իր այլակերպած և հնարած ծրագրին մէջ։

Կը կրկնենք թէ ընկերական [illegible] դէմ վիպասանութեան ձեռներեւ բողոքելու յառաջադրութենէ բաղկացեալ պարզ և համեստ ծրագիր մը մէջ կնոյին ազատագրութեան խնդրոյն լուծումը պահանջելը և զայն լուծելու խոստումը հեղինակին վերագրելն արդարութիւն չէ, իսկ "գործնական կենաց պարագաներէ քաղուած փաստեր„ կը վկայեն Մասիսի մէջ, և են այն զեղծումները, զոր յիշեցինք մեր յօդուածին նախորդ գլուխներուն մէջ, նաեւ կանանց ազատագրութեան վերաբերող այն ընդհանուր ճշմարտութիւններն, զորս փաստերով հաստատելու հարկ չկայ, քանի որ ընկերային գիտութիւնն ու փիլիսոփայութիւնը կը հաստատեն զանոնք ընկերային գիտութեան և իմաստակութեան դէմ, և որք կ'ըսեն այժմէն յայտնուիլ որ [illegible] ընկերային պայմաններու մէջ ապրող կանանց, հետեւաբար նաեւ Հայ կանանց, նա մանաւանդ Հայ կանանց, որք՝ Պ. Մամուրեանի խոստովանութեան համեմատ՝ կարօտ են "ընկերային և աստին ազատութեան և հաւասարութեան իրաւունքին„, որ լոկ կնոյին ազատագրութեան շնորհիւ պիտի կըրնայ տրուիլ կանանց, և որուն գաղափարէն իսկ քանի որ զուրկ և հեռի են Հայ կիները, Տիկին Տիւսար նուիրական պարտք մը կատարած է իր Մասիսի մէջ այդ գաղափարը տալով որոնց որ [illegible] և հասկնալ։

Չկայ սկիզբ մը, ճշմարիտ գաղափար մը, որ ժամանակէն յառաջ քարոզուելուն պատճառաւ միասակար եղած ըլլայ և որ ընդհակառակն ապագային մէջ ծլած, ծաղկած և իր պտուղը տուած չըլլայ։ Պ. Մամուրեան ինքն եւս կը հաստատէ մեր այս կարծիքն երբ կնոյին ազատագրութեան խնդրոյն երեք դար յառաջ յուզուած ըլլալը, և սակայն ներկայ դարուս մէջ քիչ շատ բորբոքելով մարմին առնուլը կը խոստովանի։ Եւ Պ. Մէժրնի Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ կանանց քուէարկութեան իրաւունք տալու առաջարկութիւնն և այս առաջարկութեան հարիւր տասնուհինգ կուսակից երեսփոխան գտած ըլլալն և ուրիշ բազմաթիւ իրողութիւններ անժխտելի կերպիւ կ'ապացուցանեն երեք դար առաջ մարմին գտնելու սահմանուած ճշմարտութիւն մ'երեք դար յառաջ քարոզելու օգտակարութիւնը։ Տիկին Տիւսար ահա կատարեց այս սուրբ պարտքը, զոր Ա. Մամուրեան յանդուգն կը գտնէ՝ երեք դար առաջ անոր ուրիշներուն կողմէն կատարուած ըլլալը խոստովանելէն ետք։ Հայերն լուսաւորութեան խնդիրներու մէջ միշտ Եւրոպայի հետեւելու գովելի սովորութիւնն ունին, և հետեւաբար չենք կրնար ըմբռնել յանդգնութեան մ'ամբաստանութիւնը երբ խնդիրն կնոյին ազատագրութեան վրայ է։

Ա. Մամուրեան աղնիւ խմբագրապետն այսպէս Տիկին Տիւսարի երկը կնոյին ազատագրութեան խնդիրը յուզած ըլլալուն պատճառաւ յանդուգն գտնելէն, և սակայն նոյն խնդրոյն երեք դար յառաջ յուզուած ըլլալը խոստովանելէն, և հետեւաբար Մասիսի առջեւ իր զինաթափ գտնուիլը յայտնելէն ետք, կ'սկսի զայն քննադատելու փորձ մ'ընել իբր վիպական և գրական գործ, և կը խօսի այսպէս։

"Հեղինակը կը չտայ ի քնարերգական անուշ և փափուկ ոճով գեղգեղել բուռն և ներդաշնակաւոր սէրը․ ․ ․ իր քնարին տալով մերթ այնպիսի թռական չեշտեր և ահեղալուր գոչումներ որ լսողին հիացում և սարսուռ կ'ազդէ, և [illegible] ցոյց տալ, անհամակրելի և ատելի [illegible] մը կ'ընէ։"

Մեր յարգի բարեկամին այս տողերն ալ մեզ զարմանք և սարսուռ կը տան, և կը համարձակինք ըսել թէ ժամանակ ունեցած չէ կարդալու կամ հասկնալու Մասիսն և իր ոգին։

Բանաստեղծ մ'իրողութեան, վիպասանութեան մը կեդրոնին կը դնէ բարոյական տեղութեանց տիպար մը գտնելու և նկարագրելու համար․ Վիքթօր Հիւկօ պատմութեան փոշին կը խառնէ, կը գտնէ Լուգրեցիա Պորճիա անուն կին մ'որ Ալեքսանդր Բորճին աղջիկն է, [illegible] և իր վաւաւուն ու հզօր գրիչով կը նկարագրէ կին հրէշ մը․ Լօժէն Սիւ իր Մոհիկանին մէջ կ'ստեղծէ տիպար մը, Իսրայէլ, որ կոնթրանին անձնատուր կ'ըլլայ մի միայն անոր կնկան, Մաթիլտին դէմ ունեցած նախանձու և ատելութեան զգացումը յագեցնելու համար․ Տիկին Տիւսար Հէրիքա մը կ'ստեղծէ՝ ընկեր գոյներով նկարագրելով անոր բարքը, սովորոյթները և մոլութիւնները։ Միթէ ամեն կին Լուգրեցիա Պորճիա մը, Իսրայէլ մը, Հէրիքա մը կրնայ նկատուիլ։ Քաւ լիցի․ ուրեմն կանացի սեռին վրայ անհամակրելի և արհեստի քօղ մը ձգած ըլլալու ամբաստանութիւնն անըմբռնելի է բոլորովին։ իսկ Մայտայի, Սիրայի տիպարներն ի՞նչ քօղ կը ձգեն․ այս հարցման պատասխանը չենք գտած Ա. Մամուրեանի յօդուածին մէջ, և այս լռութիւնը տխուր կասկածներ կը գրգռէ մեր մտաց մէջ։ Բայց աւելի ծանր թիւրիմացութիւն մը կը տեսնենք մեր բարեկամին դատաքննութեան մէջ։ Եթէ աշխարհիս բոլոր կիները Հէրիքա ըլլային, զանոնք այդ [illegible] փրկելու միջոցն է քարոզել իրենց ազատագրութեան սկզբունքը, այսինքն [illegible] քաղաքային և քաղաքական օրինաց առջեւ հաւասարութիւն վայելելու իրաւունքը, ուրով վերջ կը տրուէր կանանց ստրկութեան, անգործութեան, ծուլութեան, պճնամոլութեան, տան մէջ ձանձրանալու և այս ձանձրոյթը շատ անգամ ապօրինի միջոցներով փարատելու ստիպման, չուայտութեան։ Կանանց ազատագրութիւնը քարոզելն զանոնք ազատութեան արժանի ցոյց տալ չէ, այլ այս ազատութեան արժանի ըլլալու պայմանները երեւան հանել է։

Մեր սիրելի բարեկամն Մասիսն ուշադիր կարդալու այնքան ժամանակ ունեցած չէ որ զայն "սլաւոնական գինեգաղներդ մը„ կ'անուանէ, և մեր զարմանքը կը դրդէ մեզ տպաւորուած վէպ մը նմանեցնելով Հոմերոսի [illegible] կամ Վօլթէրի [illegible], որք գիւցազնական [illegible] գիւցազնց քաջագործութիւնք և արարք հոն բանաստեղծաբար և տաղաչափութեամբ երգուած են։ Մեր այս զարմանքն եւս աւելի կը սաստկացնէ երբ կ'ըսէ թէ Մասիսին մէջ "սէրը նողկալի բուրումներ ունի, կինը դժպհի ճաշակներ, և ուր անյօդ իրողութիւններ իրարու կը յաջորդեն․ ․ ․„

Այս դատաքննութիւն չէ այլ քմածին և անիրաւ պատգամ մը, նաեւ անբարոյականութեան ամբաստանութիւն մ'որ խիստ ծանր եւ ազնիւ Մամուրեանին անկողմնապահութեան ոգւոյն ու կիրթ ճաշակին անարժան կ'երեւի։ Կը ցաւինք, անկեղծապէս կը ցաւինք մեր հանճարեղ բարեկամին այս դատումին վրայ, որուն որքան անհիմն ըլլալը կը հաստատուի մեր յօդուածին Բ. Գ. և Դ. գլուխներով։ Ազատ է՝ Հէրիքային ակնարկելով ենթադրելու թէ "Մասիսին մէջ սէրը նողկալի բուրումներ„ ունի, և լռելու Մայտայի սիրոյն վրայ որ բարոյական գերընտիր բուրումներ ունի․ ազատ է անյօդ կարծելու երկին վիպային իրողութիւններ՝ առանց ցոյց տալու մեզ թէ ո՛ւր գտած է այս անյօդութիւնը և ի՛նչ կը հասկնայ վիպասանական երկի մ'իրողութեանց կապակցութեամբ, մինչդեռ մենք անոր մէջ լոկ բարոյական հարկի մը հետ վիպային իրողութեանց կապակցութիւնը կը փնտռենք, և ամենեւին կարեւորութիւն չենք տար այն յօդաւորութեան զոր վիպասաններէ ոմանց երեւակայութիւնը և քմահաճութիւնը կը կազմեն իրականին, բնականին հակառակ, և մինչդեռ մենք պնդեցինք, կը պնդենք և պիտի պնդենք թէ Մասիսի նաեւ վիպական իրողութեանց իրարու յաջորդման մէջ կատարելապէս բնական կապակցութեան կայ։ Ազատ է Ա. Մամուրեան նաեւ Սիրան [illegible], Հէրիքան [illegible] հրէշ, Մայտան ինքնահաւան և սիրարբու և միւս հերոսները չգիտեմ ի՛նչ գտնելու, և մենք ազատ ենք նոյնպէս պնդելու թէ բոլորովին սխալ է այս գիւտը, լոկ մեր բարեկամին անձնական մի ենթադրութիւնն է․ թէ Ա. Մամուրեանին անբարոյականութիւնը կանանց հրապուրելի ցոյց տուած կ'ըլլայ Հէրիքային պէս տիպարի մը հրէշութիւնները [illegible] անուանելովը, եւ թէ երբ "ազգային խակական կենաց տիպարներ„ կը փնտռէ, ո՛չ միայն կը մոռնայ թէ Մասիսի տիպարներուն յանցանքը վերագրած էր պահ մ'առաջ [illegible], ո՛չ միայն կը մոռնայ թէ այսպէս խօսելով այն տիպարներուն "ազգային [illegible] կենաց„ տիպարներ ըլլալը արդէն ինք խոստովանած է, այլ նաեւ չզիջանիր մեզ բացատրելու թէ "ազգային խակական կեանք„ ըսելով ո՛ր քաղաքին Հայոց ազգային կենաց կակնարկէ, և ի՛նչ ըսել կուզէ այս սովորական և հնաձեւ գաղափարով, քանի որ Հայաստանի մէջ իսկ բուն ազգային կեանք ըսուած բանին կիսատութիւնը հազիւ մնացած է, քանի որ ճիշդը խօսելով Հայաստանի Հայոց ազգային կեանքը Քրդական և Տաճկական է, Պոլսոյ և Իզմիրի Հայոցը համազգային, Թիֆլիսի եւ Մոսկովայի Հայոցը Ռուսական, Թեհերանի Հայոցը Պարսկական, Գահիրէյի Հայոցը արաբական, Մանչըսթըրի, Լոնտոնի Հայոց Անգլիական է․ ․ ․

ԴՐ. ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՎՐԻՊԱԿ. — Այս յօդուածին մեր երէկի թուով հրատարակեալ մասին մէջ, յԲ. էջ, 15րդ տողը սապէս պէտք է կարդալ․ «Սանձ ընդոտնող եւ տրամադրող սէրը՝ սէր չէ։»

165 դրշ, հէյմէ և Պիլէճիք 160—163 դրշ, ստորին (չըքընթը) 110—135 դրշ ։

Գօշէ խէժ (քիթրէ 1. — Շաբթու վաճառեցաւ 2,500 հոխա Եոզղատի բնական սպիտակ բանուած 27—27 3/4 ղրշի հոխան, 1,200 հոխա բնական սպիտակ 23 1/2 ղրշի, և 500 հոխա միջնակարգ դեղին, 15 ղրշի հոխան ։ Պատրաստ՝ 50,000 հոխա ։ Հրապարակն աւելի բանուկ է հրապարակին վրայ օրուան գիներով գնողներ կը գտնուին, էքսթրա սպիտակ 28—30 դրշ, բնական սպիտակ բանուած 24—26 ղրշ, բնական սպիտակ 21—22 դրշ, բնական սպիտակ 21—22 դրշ, բնական սպիտակ խառն 20—21 ղրշ, ընտիր դեղին 17—18 ղրշ, միջնակարգ տեղին 15—16 դրշ, ստորին տեսակ (չըքընթը) 5 ղրշ հոխան ։

Գաւրէ. — Շաբթուս վաճառեցաւ 40 պարկ կեսարիա, որոյ 15 պարկը 14 3/4 ղրուշի և 25 պարկը 14 7/8 ղրուշի հոխան, 100 պարկ Եւդոկիա և Զորում 13 1/4—13 1/2 ղրուշի հոխան։ Պատրաստ՝ 100 հակ, որք չահագիտայ ձեռքը կը գտնուին։ Գիներն ամուր են և բարձրանալու կը միտին ։ Գնողք իրենց առաջարկած գնոյ վրայ ամուր կը կենան և չեն ուզեր 15 դրշ տալ կեսարիոյ ընտիր տեսակին համար ։ Հրապարակին վրայ գնողներ կան ։ Ակն 15 1/2 դրշ, կեսարիա, ընտիր, 15 դրշ. Էնկիւրիւ 14 3/4 ղրուշ, Եւդոկիա 14 ղրուշ, Զորում՝ 12 3/4—13 1/4 ղրշ։

Սուճուղ. — Շաբթուս 600 հոխայի չափ վաճառեցաւ. հոխան 15 3/4—16 ղրշի ։ Հրապարակն հանդարտ է։ Պատրաստ՝ 800 հոխա. գիներն անշարժ կը մնան, լաւ տեսակք՝ 16—16 1/2 ղրուշ, ստորին տեսակք՝ 15 1/2—15 3/4 ղրուշ ։

Մեղրամոմ. —1000 հոխայի չափ վաճառեցաւ, հոխան 17 3/4 ղրուշի։ Պատրաստ՝ 1,000 հոխա ։ Հրապարակն հանդարտ է. գիներն են Օսմ. ոսկի 100 ղրշէն, լաւ տեսակք՝ 18—18 1/2 դրշ, միջնակարգ 17 ղրուշ։

Գիտոր. — Պատրաստ՝ 450 հոխա, որոյ 200 ը սեւ և 250 ը սպիտակ ։ Գնողք մինչեւ 7 ղրուշ գին կուտան սպիտակ տեսակին համար, բայց վաճառողք կը մերժեն ։ Գիներն են. կապոյտ 8—8 1/4 դրշ, սպիտակ՝ 7—7 1/2 դրշ ։

Կաշի. — Շաբթուս մաս մը կիրասոնի ապրանք վաճառեցաւ կենդինարը 122 ղրուշի ։ Պատրաստն հազուագիւտ է և վաճառողք լաւագոյն գիներու կ'սպասեն ։ Կիրասոն՝ 122 ղրուշ, Տրապիզոն՝ 127 դրշ հոխան ։

Մորթ.—Մորթի վրայ գործողութիւնք հետեւեալ կերպիւ կ'ամփոփին ։

Գառնուկի մորթ.—1,000 կտոր Ասիոյ չոր ապրանք վաճառեցաւ 10 ղրուշի հոխան, 500 կտոր ալ 10 1/2 ղրշի հոխան ։

Եղան մորթ.—400 կտոր Օտեսայի թաց և տեղական ապրանք՝ 6 1/2 ղրուշի հոխան ։

Ոչխարի մորթ.—6,000 կտոր թաց վաճառեցաւ 15—16 ղրուշի կտորը ։

Այծի մորթ.—Քանի մը մանր բարթիներ վաճառուեցան օրուան գիներով.

Գիներն են.—40-50 հոխանոց եզգոմէշի մորթ 3 1/2—4 1/4 ոսկի, 50 60 հոխանոց որձ գոմէշի մորթ 4 3/4—5 1/4 ոսկի, եզան չոր մորթ 10—10 1/4 դրուշ հոխան, եզան թաց մորթ 6—7 դրշ. ոչխարի մորթ 14—18 դրշի զոյգը, այծի մորթ 18—20 ղրուշ. գառան մորթ 17—19 դրշ զոյգը, նապաստակի մորթ 13—14 մեճիտիէ 100 կտորը (ըստ ծանրութեան) ։

ԱՐՄՏԻՔ

Արմտեաց մասին շաբթուս վիճակը անցեալէն տարբերութիւն մը չունի ։ Եւրոպիոյ հրապարակներէն եկած լուրերը հանդարտութիւն կիմացնեն, Պոլսոյ հրապարակն ալ հանդարտ է, գիներն անփոփոխ մնացած են. Եամպօլու լիպրան 7 դրշ պակաս, Զաղարա լիպրան 6 1/4 — 6 1/2 դրշ պակաս, Ֆիլիպէ եւ Թաթար Պազարճըք լիպրան 5 1/4 — 5 3/4 դրշ պակաս, Իպրաիլ 4 1/2 դրշ պակաս կը վաճառուին, Պուրկազ չկայ. Օզիմ եկած է 400 գրիւ եւ վաճառուած է լիպրան 4 դրշ պակաս ։ Երկաթուղով եկած է շաբթուս ընթացքին մէջ 55 հազար գրիւ, Իպրաիլ եկած է 4000 գրիւ։ այսօր պատրաստ կը գտնուի հրապարակին վրայ 55—60 հազար գրիւ երկաթուղով եկած ապրանք միայն ։

Ինչպէս ցորենի գիներն նոյնպէս ալիւրի գիներն անփոփոխ մնացին, Շաբթուս մէջ 10 կամ 11 հազար պարկ ալիւր վաճառուած է միայն տեղական սպառման համար, հրապարակիս վրայ Օզիմ ալիւր չկայ, Իպրաիլ կը վաճառուի այսօր պարկը 86—87 դրշ, Երկաթուղոյ տեսակները 84 — 86 դրշ, պատրաստ բնիկ ալիւր կայ ջաղացքներուն եւ մթերանոցներուն մէջ 30 հազար պարկ ։ Օտեսայէն եկած է 1000 պարկ, պատրաստ կայ այսօր հրապարակին վրայ Օտեսայ եւ ուրիշ օտար ալիւր 7000 պարկի չափ. գործողութիւնք հանդարտ են ։

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

VICHY

ՎԻՇԻ

Վարչութիւն, փողոց 22 Պոալոր, Մոնմարթր.

GRANDE GRILE· — Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք լեարդի եւ փայծաղի խցումն, ներքին գործարանաց խցմունք մաղձային քար եւայլն ։

HOPITAL · — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի ջղացաւ, անմարսութիւն ։

CÉLESTINS · — Երիկամանց և միզափուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ եւ միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց—միզական (Ալպիւմինիւրի) ։

HAUTERIVE· —Երիկամանց եւ միզափուշտի տկարութիւնք, աւազ քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն սպիտակուց—միզական։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտրուել շիշերուն քարսիլին վրայ ։

Ամեն դեղագործաց եւ դեղավաճառաց քով կը գտնուի ։

ԼԻԿՈՒՐԵԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԱԶԴ

Լիկուրեան շոգենաւին մէջ վաճառ ունեցող անձանց կը ծանուցուի թէ վաճառաց արժէքին վրայ 0/0ին 5 աւանդ մը պարտաւորիչ է ընդհանուր վնասուց համար. այս աւանդ պէտք է որ ստորագրեալս հատուցուի իրենց վաճառաց յանձնմանէն առաջ ։ Կը խնդրուի նոյն շոգենաւին մէջ վաճառք ունեցողներէն որ բեռնագրոց (քօնոշիմէնթոյ) հետ մէկտեղ ներկայեն նաեւ իրենց ֆաթուրաները ։

Գործակալութիւն, Միլէթխան
12—6 ԷՏՎԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ

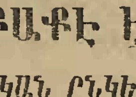

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Բաթիի միջև կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը ։

Ոստանէ և տրապ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բոզի պիտի երթայ Լ Աքվինի շոգենաւն, որ հոկտ. 10ին Մարսիլիայէն եւ հոկտ. 17ին Կ. Պոլիսէն պիտի մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէօզ։

Նաւուղեւորի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԼ
Մոմհանէ փողոց, թիւ 141

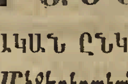

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջև կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Արարատ	2,500	Ռոճըրս
Աբխազիա	2,500	Քրուիքշանք
Լատակիա	2,500	Ուիլքս
Մակեդոնիա	3,500	Մարշ
Ռումելիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

HUILE DE HOGG

ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուեթիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձովհետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հարբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռայցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. նաեւ տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի ։

Օգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահավէտական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և երբ թէ անոնցմէ աւելի ազդուեթիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են: Այն իւղերն ուրիշբանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն զզուելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ:

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի: Պահանջել հօկի անունը և Բարիզի բժշկական Ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լըսիւէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիգէթին վրայ կը գտնուի: Տեսլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառացքով կը գտնուի:

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մօրիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն դրօշմաբանի նշանը: ընելու:

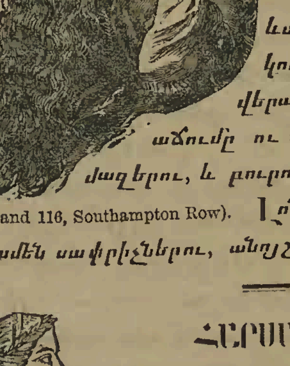

Աշխարհքի զարմանալիքը ։

Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը.

ՏԻԿԻՆ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻ

Իրաւցունէ ինքն իսկ գերածայր կատարելութիւն, որով ամեն անգամ որ ուզուի կրնայ մազերը իրենց առջի գեղեցկութեանը դարձուիլ, ու իրենց թարմ գոյնին ու փայլին վերածուիլ: Կնորոգէ մազերուն կենդանութիւնը, ոյժը և աճումը ու: Օգտաւէտ մեկղի կ'ընէ թեփը: Ընտիր Նորոգիչէ մազերու, և բուրումնաւոնի զմայլելի և առատ: Գլխաւոր մթերանոցը (114 and 116, Southampton Row). Լոնտոն է Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք: Կը վաճառուի ամեն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով:

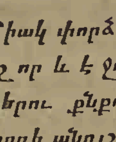

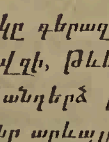

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՕԾԱՆԵԼԻՔ ՆԳՐԿԱՎՈՒՆԳ.

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ

ՄԻՇՏ ԾԱՂԿԱՓԹԻԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ ։

Միակ փորձ մը բաւ է համոզել ամեն Տիկին որ այս ծաղկինը կը գերազանցեն ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի: Բանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու և ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարիոնի ճերմկութիւն, հանդերձ լեւակի և վարդի անոյշ գունովն ու հոտով: Մեկղի կ'ընէ թեփը, երեսի ցանը արեւայրուքը, և ամեն բրտութիւն և բիծ: Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք: Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով:

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ ։

ՄԻԼՐՈՍ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ.

Իր մէջը կը բովանդակէ ամեն յատկութիւն որով առատ մազ մը, որ "Բնութեան գեղեցիկ Պսակն" է, կրնայ պահպանուիլ ու նորոգուիլ. Մէլրոզը ներկ չէ: Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերու դմէջ ճերմակ խնայ կամ ճերմկին: Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերդ սկսին թափիլ և կամ երբ որ թեփոտին: Կը վաճառուի երկու չափ շիշով, ամեն դեղագործներու քով և անոյշ իւղագործներու: Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք:

☞ Տիկին Ս. Ա. Ալլէնի "Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը" "Հարսանեկան Օծանելիքը" և "Մէլրոզ Մազերու Նորոգիչը" կը վաճառուին ։

Կ. Պոլիս Ս. Բանզիւք եղբարց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Էտմընտ Քարլւէնայի քով, Անգլիական մթերանոց, Եկիքսէք Գալաթըրըմ Ղալաթիա։

Մաուրիտանիա շոգենաւը Լիվերպուլէն եկաւ զանազան վաճառքով ։

Ցիլիսյ շոգենաւը Օտեսա երթալէ յետոյ ամսոյս 23 ին Լիվերպուլ պիտի երթայ ։

Այս շոգենաւք կին ֆամակրողներ ալ ունին ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

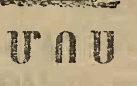

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Գանոփոս	4,200	Ոսիրիս	3,000
Ֆարոս	4,000	Նեբբիա	3,000
Օսմանլի	4,000	Բերա	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իզիս	2,600
Թեպէ	3,250	Ապըլնտիա	1,700
Մոնֆալգոն	3,250	Լոտուս	800
Նիլոս	3,250	Օլինթոս	800
Մարեօթիս	3,250	Սեթիլ	750

Բերա շոգենաւը, նաւապետ Ֆորսայթըր, ամսոյս 5ին Լիվերպուլէն հոս կ'սպասուի ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ. Գործակալք

Մէյտանըրգ սօգագ, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ.
Գործակալութիւնք

Տեղ	Գործակալք
Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէգրոբուլոյ

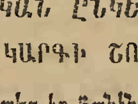

ՑՐԻՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերպուլի և Աւետիքեան միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Աճէրեան	2,500	Ֆաճեան	3,700
Ալլոնեան	2,500	Ֆլորիտեան	3,700
Անատոլեան	2,500	Ֆլամեան	3,700
Աթենեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արաբեան	3,700	Իւլլերեան	5,500
Պալմիրեան	6,000	Իտալեան	5,500
Պոլինեզեան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քամպրեան	800	Լիպերեան	2,500
Մալթեզեան	2,000	Լիտեան	800
Տարրոյ	700	Օքսրնոյ	700
Էճիբշեան	3,700	Բերսեան	3,800
Ֆալքեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆենիքեան	3,700	Վիքթորեան	6,800

Լէսպեան շոգենաւը հոկտ. 8ին հոս կ'սպասուի ։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատուեցաւ Լիվրբուլի եւ Պոստընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեռուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԴԷՆ Գործակալ

թիւ 34, 35, 36, Նէնի Միլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատարք, Պարմնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաշիմոն եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլէրրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօգօրտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ եւ ընկ.

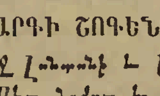

ՈՒԷՍԴՔՕԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի միջի Լոնտոնի և Արեւելեան Նաւահանգստաց, Սեւ ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտեսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները ։

Թէսսալի շոգենաւը Նաւապետ Կրին Անվէրսէն եւ Լիվրբուլէն եկաւ բեռ կը պարպէ եւ այսօր Օտեսա պիտի երթայ ։

Պըէլ շոգենաւը, Նաւապետ Գօլինքս ամսոյս 1ին մեկնեցաւ Մալթա, Պիրէոն եւ Կ. Պոլիս գալու ուր պիտի հասնի ամսոյս 17ին, եւ բեռ պարպելէ յետոյ Դանուբ պիտի երթայ ։

Ռոծ շոգենաւը, Նաւ. Կորի, ամսոյս 25ին Լոնտոնէն մեկնեցաւ Մալթա, Շիրա, Սէլանիկ եւ Կ. Պոլիս գալու համար եւ դէպի հոկտեմ. 13ին աստ կ'սպասուի եւ շուտով Օտեսա եւ Նիքոլայէֆ պիտի երթայ ։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն.

Ռիւպիէ շոգենաւը, Նաւապետ Նիւման, Պոլիս, Պաթում, Բոթի եւ Փօզան երթալու համար ։

Քըէնըէն շոգենաւը, Նաւապետ Ճոնսթոն, Պոլիս, Օտեսա եւ Նիքոլայէֆ երթալու համար ։ Որուն պիտի յաջորդէ Ճան Տէօրն շոգենաւը Պոլիս եւ Օտեսա երթալու համար ։

Ամալֆի շոգենաւն հոկտեմբերի ըսկիզբը բեռ պիտի առնու ուղղակի Լոնտոն երթալու համար ։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս
կամ առ ՈՒԷՍԴՔՕԴ ԵՒ ԼՈՐԱՆՍ
9, Ֆէնչըրչ Սդր. Լոնտոն.

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք տարբեր ժամերու մ'անգամ կը բանին Լիվերպուլի և Միջերկրականի միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարաթոն	2,500
Ալճիրս	3,000	Նուպիա	2,500
Պոթնիա	4,600	Բալմիրա	5,000
Պալէստին	3,800	Բարթիա	3,200
Պալթիք	2,500	Բաւոնիա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիտոն	4,600
Քատալոնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շերզոնէզ	2,000	Սամարիա	3,000
Տեմերարա	2,500	Սիդոն	3,000
Կուպա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քետար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարոքքօ	3,000		

Մարոքքօ շոգենաւը, Նաւապետ Գըրաուն, հոկտ. 9ին աստ կ'սպասուի Լիվրբուլէն ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոստընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ—Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ, Գործակատար
թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա.

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company

ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

Լոնտոնի և էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն — Անգլ. Լիր.

Արտօնեալ դրամագլուխ		3,000,000
Բաժանորդագրեալ »		2,000,000
Վճարեալ դրմգլուխ 500,000		
Պահեստի դրամ հըրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,274,661	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,855,529	
		5,630,190
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	1,157,124	
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյն	484,798	
		1,641,922

NORTHERN
Assurance company

ՆՈՐԹՀԸՐՆ

Լոնտոնի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն — Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ		3,000,000
Վճարեալ դրմգլուխ 300,000		
Պահեստի դրամ հըրդեհի պատահականութեանց դէմ	778,889	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,670,519	
		2,749,408
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	460,126	
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	245,161	
		705,287

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բըռնողներու ինքզինք ներկայացնել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները ։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. Լիրա

Ստորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն առ Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեան, և Տնօրէն ամեն գործառնութեանց

ՃՕՀՆ ԲԱՈՒԼ

ԳԱՌՆԻԿ Ե. ՍԵՐՈՐԵԱՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 28 սեպտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, դրշ. 110, առ Անգլ. լիր.		
Փարիզ 3 » ֆր. 23 առ Օսմ. լիր.		

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմ. ֆօնտ. գոցուեցաւ		10,30
բացուեցաւ		10,34
կէս օրին		10,34
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի		78,5
		Անգլ. լիր
Օսմ. [illegible] ծենէրալ (գ. կ.)		4,15
[illegible] Օսման »		4,10
[illegible] Պանքան »		8,
Քրէտի ծենէրալ 6% » Օսմ. լիր		7,36
Փոխ 1863 (Մու. [illegible]) 6% Ֆր.		64
» 1865 » %		60,50
» 1869 (Բինար) 6 %		53
» 1872 (Պօն սեւ թրէզօր)		19,
» 1873 (Բինար) 6 %		48
Ռումելիի երկաթուղի		47,75
Լաւրիում (գ. կ.)		130
Թրամուայ Օսմ. լիր		330
Թզլիազրամ »		1180
Հէյվալիէսիզ		45
Րեժօր		—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգլիական ոսկի	110	8
Գաղղիական »	87	32
Բօյ	90	
Գրիմից	51	20
Գառաօն թուղթ (գաւիս)	932	
» արծաթ (նոր)	90	10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107	28
Վեցնոց	103	
Հինգնոց	103	
Պէշլիգ	101	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 9 հոկտ.

Անգլ. Քօնս.	101 3/16
Օսմ. »	9 3/4
Փոխ. 1865	12 1/2
» 1869	10 5/8
» 1871	72 1/2
» 1872	17 1/2
» 1873	9 1/2
» 1877	85 1/2
Պանք Օթօման	18 3/8
Ռուս. փոխ. 73ի	85 7/8
Եգիպտ. միացեալ	71 1/8
» արտօնաւոր	94 3/8
Տայրա Սանիէ	70 1/4
Փոխ. Ռոչիլտ	92
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25,474

Փարիզ 9 հոկտ.

Գաղղ. Քօնս. 4 1/2 0/0	107,65
» » 3 0/0	77,72 1/2
Օսմ. Քօնս.	9,90
Փոխ. 1865 Ֆր.	
» 1869	54
» 1873	49
Օսմ. Երկաթուղի	47,
Պանք Օթօման (գ. կ.)	716 25
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	555,
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	93 1/2
» » Արեւելեան	
Իտալ. Քօնս.	91,
Եգիպտ. միացեալ	361,25
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ	25,27

Վիէննա 9 հոկտ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	120,10
Ռումելիի երկաթուղի	22,70

ԿԷՍ ՕՐ 6,26